

Управління економічного розвитку
Виконавчого комітету Смілянської міської ради

ЗВІТ

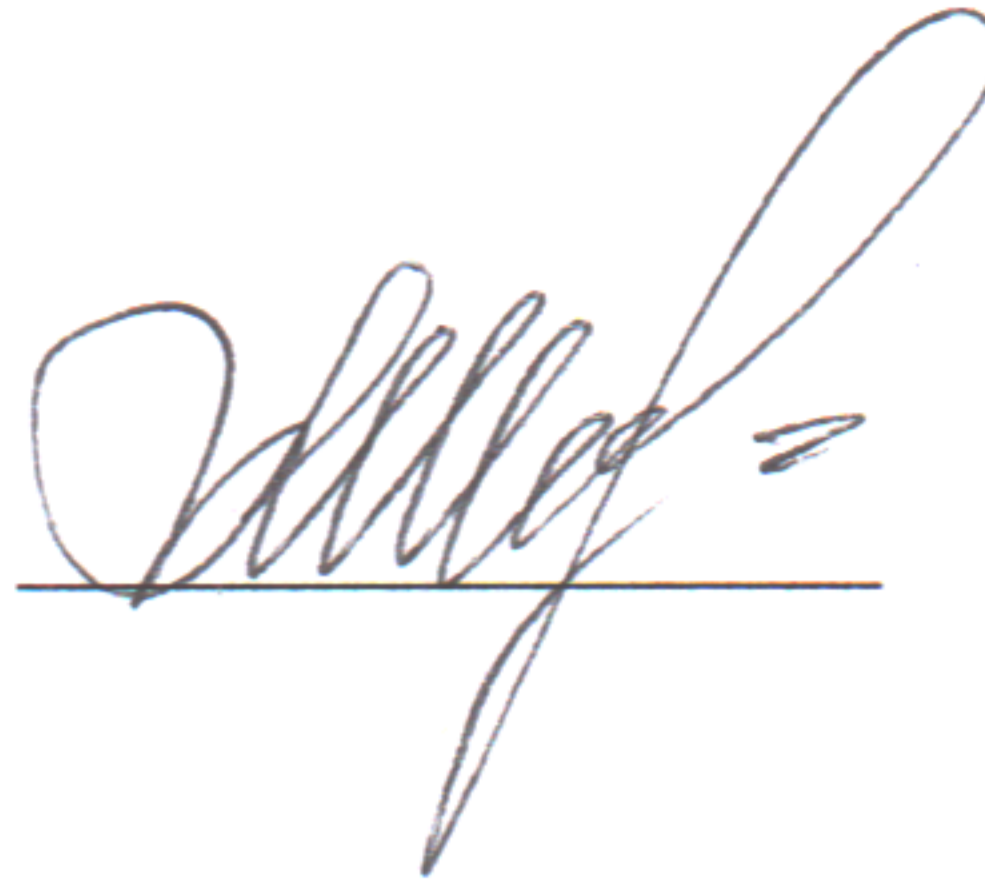
**про стратегічну екологічну оцінку
документу державного планування**

ПРОГРАМА ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СМІЛЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК

Сміла 2026

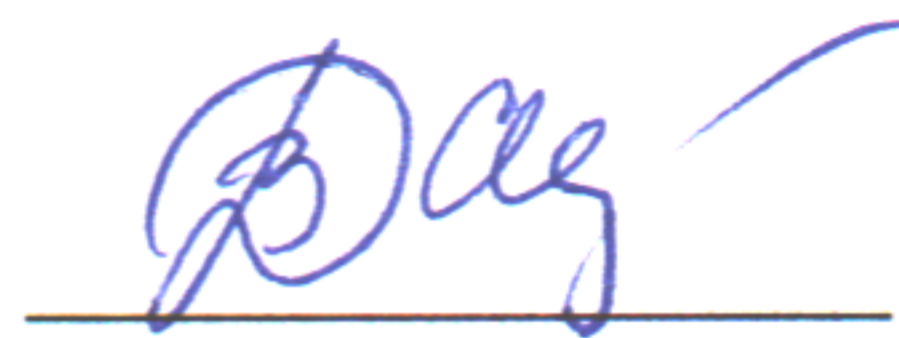
Розробниками Звіту про стратегічну екологічну оцінку є юридична особа: Управління економічного розвитку виконавчого комітету Смілянської міської ради, код ЄДРПОУ 22799133, адреса: 20701, м. Сміла, вул. Незалежності, 37, телефон (04733)20409, e-mail eko_analiz@ukr.net.

Начальник управління
економічного розвитку

Лариса МАТВЄЄНКО

Заступник начальника управління –
начальник відділу економічного
розвитку, інвестицій, торгівлі,
підприємництва та захисту прав
споживачів

Валентина ДАЛІБОЖАК

Головний спеціаліст відділу
економічного розвитку, інвестицій,
торгівлі, підприємництва та захисту
прав споживачів

Лариса ГЛУХОВА

Головний спеціаліст відділу
економічного розвитку, інвестицій,
торгівлі, підприємництва та захисту
прав споживачів

Ольга ЛОГАЧОВА

З М І С Т

		Стор.
	ВСТУП	5
1.	ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СМІЛЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	5
2.	ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	10
2.1.	<i>Загальна характеристика громади та регіону</i>	10
2.2.	<i>Атмосферне повітря</i>	11
2.3.	<i>Водний басейн</i>	12
2.4.	<i>Земельні ресурси та ґрунти</i>	14
2.5.	<i>Надра</i>	15
2.6.	<i>Фауна та біорізноманіття</i>	15
2.7.	<i>Природно – заповідний фонд</i>	17
2.8.	<i>Відходи</i>	20
2.9.	<i>Здоров'я населення</i>	22
3.	ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	25
4.	ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)	37
5.	ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	41
6.	ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ	46
7.	ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ	50
8.	ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ	56

	УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)	
9.	ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	58
10.	ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)	62
11.	РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ	63
12.	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69

ВСТУП

Здійснення стратегічної екологічної оцінки (далі SEO) документів державного планування регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03.2018 № 2354-VIII.

SEO згідно базового закону – процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу SEO, складання звіту про SEO, проведення громадського обговорення та консультацій, врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

Метою SEO є забезпечення належного рівня захисту навколишнього середовища та сприяння інтеграції екологічних міркувань у підготовку планів з метою просування сталого розвитку.

Суть SEO полягає у виявленні факторів, що мають суттєвий вплив на навколишнє природне середовище та організм людини.

Головним призначенням SEO є визначення, опис та оцінювання наслідків, що впливають або можуть впливати на довкілля та здоров'я населення через виконання документів державного планування, зокрема реалізацію Програми економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік. Відповідно важливою складовою SEO є розробка заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків.

В рамках процедури SEO Управління економічного розвитку виконавчого комітету Смілянської міської ради було розміщено заяву про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки документу державного планування Програма економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік на сайті Смілянської міської ради та внесена до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки 08.12.2025 за № 08-12-18546-25.

1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СМІЛЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2026 РІК, ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ.

Програма економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік (далі – Програма) розроблена управлінням економічного розвитку виконавчого комітету Смілянської міської ради у взаємодії з іншими відділами та структурними підрозділами виконавчого комітету Смілянської міської ради на виконання Законів України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій», «Про стратегічну екологічну оцінку» та постанови Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» (зі змінами).

Метою розробки Програми є реалізація пріоритетних цілей і заходів, спрямованих на стабілізацію економічного та соціального розвитку громади в умовах воєнного стану, впровадження механізмів, направлених на подолання існуючих та мінімізацію подальших наслідків від воєнної агресії російської федерації.

Досягнення цієї мети можливо за умови координації спільних дій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, територіальних органів міністерств у співпраці з представниками бізнесу, направлених на:

- ✓ ліквідацію руйнувань на пошкоджених об'єктах внаслідок військової агресії російської федерації;
- ✓ створення умов для безперебійного та надійного функціонування усіх систем життєзабезпечення в громаді, зокрема інженерно-транспортної, енергетичної, комунальної інфраструктури та соціальної сфери;
- ✓ залучення інвестицій;
- ✓ налагодження та розвиток міжнародного співробітництва, зокрема експорту;
- ✓ створення умов для розвитку підприємництва;
- ✓ забезпечення якості та доступності широкого спектра публічних, медичних і соціальних послуг, в тому числі для внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та ветеранів війни;
- ✓ збереження довкілля та раціонального використання природних ресурсів.

У Програмі наведено аналіз та тенденції економічного і соціального розвитку громади за 2025 рік, визначено ключові заходи, які необхідно реалізувати для досягнення пріоритетних цілей, основні показники економічного і соціального розвитку громади, перелік галузевих та міських програм, перелік інвестиційних проєктів, що планується реалізувати у 2026 році.

Пріоритетні цілі та основні заходи на 2026 рік:

1. Економічний розвиток

1.1. Інвестиційна діяльність:

- налагодження комунікації з діючими і потенційними інвесторами з метою надання підтримки в розміщенні та розширенні діючих підприємств на території громади, в тому числі і тим, які релоковані з територій, що наближені або знаходяться у зоні бойових дій;
- стратегічне планування розвитку громади;
- реалізація пріоритетних проєктів за допомогою екосистеми DREAM.

1.2. Розвиток міжнародного співробітництва та залучення міжнародної допомоги:

- активізація міжнародного співробітництва громади;
- співпраця з міжнародними організаціями та іноземними донорами;

1.3. Підтримка експорту

- популяризація місцевих виробників щодо виходу на зовнішні ринки.

1.4. Промисловість

- реконструкція, модернізація та технічне переоснащення промислових підприємств територіальної громади;
- підтримка місцевого товаровиробника;
- розвиток і підтримка промислового виробництва.

1.5. Мале і середнє підприємництво

- збільшення кількості суб'єктів підприємництва за рахунок грантів, Державних програм започаткування та підтримки бізнесу.

1.6. Туристично-рекреаційна сфера

- розвиток туристичної інфраструктури громади;
- туристична промоція громади.

1.7. Транспортна інфраструктура

- підвищення якості транспортних перевезень на автобусних маршрутах загального користування.

1.8. Приватизація та оренда комунального майна

- приватизація та ефективне використання майна комунальної власності територіальної громади міста.

2. Ефективність публічного управління

2.1. Бюджетна політика

- збільшення надходжень податків, зборів і платежів до бюджету територіальної громади;
- забезпечення ефективного та раціонального використання бюджетних коштів;
- формування розвиткової складової бюджету територіальної громади за соціально-орієнтованим та інвестиційним принципом;

2.2. Цивільний захист

- забезпечення сталого функціонування системи централізованого оповіщення населення громади, впровадження місцевої автоматизованої системи централізованого оповіщення (МАСЦО);
- проведення комплексу заходів щодо обладнання, будівництва та ремонту захисних споруд цивільного захисту в т.ч. найпростіших укриттів;
- забезпечення виконання Програми організації рятування людей на водних об'єктах громади;
- проведення комплексу заходів зі сприяння обороні України, організація Національного спротиву.

3. Якість життя

3.1. Розвиток освіти, молоді та спорту

- удосконалення і модернізація мережі закладів освіти та покращення їх матеріально-технічної бази;
- продовження реалізації Концепції «Нова українська школа»;
- забезпечення безпечного та якісного харчування;
- підтримка творчо обдарованої молоді;
- сприяти утвердженню цінностей здорового життя, моральних цінностей у молодіжному середовищі;
- проведення спортивних заходів (навчально-тренувальні збори, участь у всеукраїнських змаганнях збірних команд області, обласні чемпіонати та Кубки), фізкультурно - оздоровчих та спортивно - масових заходів серед різних верств населення;
- розвиток та підтримка дитячого, дитячо-юнацького, резервного спорту та спорту вищих досягнень з олімпійських та неолімпійських видів спорту, спорту інвалідів та ветеранів, учасників бойових дій;
- покращення матеріально - технічної бази спортивних споруд, продовження реконструкції, модернізації та будівництва спортивних об'єктів та споруд громади;
- підтримка провідних спортсменів.

3.2. Охорона здоров'я

- удосконалення мережі закладів охорони здоров'я в умовах інфраструктурного етапу реформи охорони здоров'я;
- розвиток профілактичної медицини;
- підвищення якості надання медичної допомоги при гострому інфаркті міокарда, гострому мозковому інсульті, розвиток медичної реабілітації дорослим та дітям,

забезпечення надання паліативної допомоги, підвищення якості надання первинної медичної допомоги населенню.

3.3. Сімейна та молодіжна політика

- захист прав та інтересів дітей, які проживають на території Смілянської міської територіальної громади, забезпечення права кожної дитини на зростання в сімейному оточенні, максимальне охоплення сімейними формами виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, соціальна підтримка сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах;

- заохочується та підтримується усвідомлене та відповідальне батьківство;
- доступ до комплексних соціальних послуг на принципах партнерства;
- соціальна та психологічна підтримка (надання соціальних послуг) ветеранам, які завершили або тимчасово призупинили свою військову кар'єру та повернулись до цивільного життя (їх сімей);
- благополучна сім'я є найкращим середовищем для виховання та розвитку дитини.

3.4. Культура

- розвиток фестивального туризму – проведення музичних, танцювальних, художніх, творчих фестивалів;

- створення театрального простору з літньою концертною залюю;
- покращення умов для збереження і популяризації культурної спадщини;
- створення сучасного культурного простору для дітей та молоді в міському парку культури та відпочинку;
- розвиток та підтримка аматорських творчих колективів, професійної концертної та фестивальної діяльності, а також підтримка майстрів народної творчості;
- популяризація української культури в громаді, створення сприятливого мікроклімату для духовного розвитку.

3.5. Зайнятість та соціальний захист населення

- сприяння поверненню безробітних осіб до продуктивної зайнятості, збереженню мотивації до праці шляхом залучення до громадських робіт;

- організація професійної та соціальної адаптації осіб, які здійснювали заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії росії;

- скорочення сфери тіньової зайнятості та підвищення мотивації до офіційного працевлаштування в усіх сферах підприємницької діяльності, насамперед, у сфері малого бізнесу;

- скорочення сфери тіньової зайнятості та підвищення мотивації до офіційного працевлаштування в усіх сферах підприємницької діяльності, насамперед, у сфері малого бізнесу;

- посилення контролю за додержанням суб'єктами господарювання відповідних державних гарантій оплати праці та зайнятості, недопущення виплати заробітної плати нижче законодавчо встановленого мінімуму за умови повної зайнятості працівників;

- сприяння розвитку установ, що здійснюють організацію комплексного соціального обслуговування осіб похилого віку, з інвалідністю, дітей з інвалідністю, осіб/сімей, що перебувають у складних життєвих обставинах;

- забезпечення соціальної підтримки незахищених верств населення;
- соціальний захист та підтримка внутрішньо переміщених осіб;
- реалізація державної політики щодо соціального захисту населення, постраждалого внаслідок Чорнобильської катастрофи, та інших категорій громадян;

- реалізація заходів Комплексної програми «Турбота» на 2021-2028 роки, затвердженої рішенням Смілянської міської ради від 29.11.2023 № 84-11/VIII.

3.6. Розвиток земельних відносин, містобудування та безбар'єрного простіру

- забезпечення ефективності використання та охорони земельних ресурсів;
- створення ринку земель:
- розбудова (функціонування) містобудівного кадастру місцевого рівня (місцевої геоінформаційної системи);
- розроблення та оновлення містобудівної документації;
- створення безбар'єрного простору у територіальній громаді.

3.7. Житлово-комунальне господарство

- покращення інфраструктури громади, забезпечення безпеки дорожнього руху;
- забезпечення населення послугою з цілодобового водопостачання та водовідведення;
- гарантоване цілодобове забезпечення питною водою мешканців;
- забезпечення населення громади якісною послугою з централізованого опалення;
- забезпечення населення якісною послугою зовнішнього освітлення.

3.8. Охорона навколишнього природного середовища

- забезпечення екологічної безпеки у сфері управління відходами;
- розбудова та модернізація інфраструктури управління відходами (створення пункту збирання відходів та центру із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання, будівництво сміттесортувальної лінії);
- поліпшення якості атмосферного повітря: запровадження системи моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря; зменшення рівня забруднення атмосферного повітря;
- покращення стану водних ресурсів: зменшення обсягів скидів у водойми громади шляхом реконструкції та будівництва очисних споруд, реалізація проектів з відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок;
- розвиток природно-заповідного фонду та збереження біологічного, ландшафтного різноманіття: оголошення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду; встановлення меж територій та об'єктів природно – заповідного фонду;
- охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів;
- підвищення рівня екологічної культури населення, зокрема формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості.

Програма відповідає завданням та пріоритетним напрямам:

Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки (постанова КМУ від 05.08.2020 № 695, із змінами, затвердженими постановою КМУ від 13.08.2024 № 940).

Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021 – 2027 роки (рішення обласної ради від 11.09.2020 № 38-9/VII).

Стратегії розвитку Смілянської міської територіальної громади до 2027 року (рішення міської ради від 19.11.2025 № 106-2/VIII).

Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019).

Основним засадам (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року (Закон України від 28.02.2019 №2697-VIII).

Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року (розпорядження КМУ від 07.12.2016 № 932-р).

Реалізація Програми забезпечується спільною роботою усіх структурних підрозділів виконавчого комітету міської ради в співпраці з представниками бізнесу та громадськими організаціями.

Фінансування заходів Програми здійснюватиметься за рахунок різних джерел: коштів міського бюджету, субвенцій з державного бюджету, власних коштів підприємств і організацій розташованих на території громади, міжнародної фінансової та технічної допомоги, благодійної, гуманітарної, спонсорської допомоги та інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

Відповідальними за виконання заходів Програми є - структурні підрозділи виконавчого комітету міської ради, керівники підприємств та організацій громади.

Процедура СЕО Програми дозволить оцінити наслідки реалізації Програми на довкілля територіальної громади, у тому числі на здоров'я населення, розробити заходи із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків під час її реалізації, а також забезпечити високий рівень охорони довкілля, виключити незворотні та істотні наслідки, захистити території і об'єкти, що охороняються, забезпечити недоторканність місць існування і інших територій, які представляють особливу важливість для збереження біорізноманіття.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ТА ПРОГНОЗНІ ЗМІНИ ЦЬОГО СТАНУ, ЯКЩО ДОКУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ НЕ БУДЕ ЗАТВЕРДЖЕНО (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

При аналізі та оцінці поточного стану довкілля Смілянської міської територіальної громади Черкаського району Черкаської області були використані статистичні та офіційні дані органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та охорони здоров'я.

Основними джерелами інформації були Регіональні доповіді про стан навколишнього природного середовища Черкаської області, Екологічний паспорт Черкаської області. В процесі роботи були проаналізовані доступні дані моніторингових досліджень.

2.1. Загальна характеристика громади та регіону

Смілянська міська територіальна громада є складовою Черкаського району Черкаської області.

Черкаська область утворена 7 січня 1954 року. На даний час відповідно до адміністративно - територіальної реформи в Україні (Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 № 807-ІХ), область складається з 4 районів (Звенигородський, Золотоніський, Уманський, Черкаський) та 66 територіальних громад.

Черкащина в цілому рівнинна і умовно поділяється на дві частини – правобережну і лівобережну. Переважна частина правобережжя розміщена в межах Придніпровської височини з найвищою точкою області, що має абсолютну висоту 275 метрів над рівнем моря (поблизу м. Монастирище).

Черкаська область розташована в басейнах двох основних річок: Дніпра та Південного Бугу. Басейн річки Дніпро становить 12,0 тис. км², басейн річки Південний Буг – 8,9 тис. км². Густота річкової мережі добре розвинута і складає 0,2 - 0,54 км/км². Найбільше водосховище - Кременчуцьке, загальною площею водного дзеркала 2 252 км² і повною ємністю 13,520 млн. км³, розташоване на річці Дніпро.

До складу Черкаського району входять 7 міських громад та 19 сільських громад.

Місто Сміла є адміністративним центром Смілянської міської територіальної громади, до якої також входить с. Ірдинівка.

Географічне територіальна громада розташована на Придніпровській височині, на південному сході Європейської рівнини, над річкою Тясмин.

Тясмін — річка в Кіровоградській та Черкаській областях України, права притока Дніпра. Річка бере початок у північній частині села Любомирка Олександрійського району. Спочатку тече на південь та південний захід, у селі Соснівка повертає на північний захід і тече в цьому напрямку до села Райгород Черкаського району. Потім напрямок змінюється на північний, а в місті Сміла річка повертає на північний схід. У селі Бузуків Тясмин ще раз повертає, тепер на південний схід і тече в цьому напрямку до самого Чигирина. Останній відрізок річка протікає в східному напрямку.

Основні водні об'єкти громади - р. Тясмин, Сріблянка, Гнилий Ташлик. Також громада має Смілянське міське водосховище (площа – 387,1 га), яке розташоване в центральній частині міста, служить місцем відпочинку мешканців. Наповнення водосховища здійснюється верхньою течією р. Тясмин, зливовими та талими водами.

Місто Сміла знаходиться на відстані 30,4 км від адміністративного центру районної та обласної ради. В місті розташований найбільший залізничний вузол Черкаської області: станція імені Тараса Шевченка та станція «Сміла». Також місто забезпечено автомобільним транспортом – автостанції «АС-1», «АС-2».

Смілянська міська громада - територіальна громада в Україні, в Черкаській області, утворена 17 липня 2020 року постановою Верховної Ради України № 807-ІХ. Перші вибори відбулись 25 жовтня 2020 року.

КАТОТТГ: UA71080390000078978

Адміністративний центр — місто Сміла. Населення громади становить 65,7 тис осіб. Кількість населених пунктів: 2 (Склад: м. Сміла та с. Ірдинівка). Площа територіальної громади: 39,73 км².

Вулична мережа являє собою складну структуру, розташування вулиць обумовлено рельєфом місцевості та сформованою забудовою.

Територія Смілянської міської ради розташована в південній частині району.

Зовнішні транспортні зв'язки здійснюються по автодорогах національного, обласного та місцевого значення, внутрішні – по автодорогах внутрішньогосподарського значення.

Згідно із класифікацією ДБН Б.2.2-12:2019, місто Сміла відноситься до групи середніх міст.

Рельєф території міста рівнинний та відноситься до Придніпровської височини.

Придніпровська височина – височина на південному сході Європейської рівнини. Займає межиріччя середнього плину Дніпра й Південного Бугу, у межах Житомирської, Київської, Вінницької, Черкаської, Кіровоградської та Дніпропетровської областей.

Ґрунти придатні для будівництва та висадки зелених насаджень.

2.2. Атмосферне повітря

За даними Головного управління статистики у Черкаській області в 2024 році викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел становили 60,857 тис. т, що на 0,896 тис. т менше у порівнянні з 2023 роком (2023 році – 61,753 тис. т).

Основними забруднювачами атмосферного повітря в 2023 році залишалися: ПрАТ «Черкаське хімволокно» ВП «Черкаська ТЕЦ» з валовим викидом 28,637 тис. т; ПрАТ «Миронівська птахофабрика» – 6,121 тис. т; ПрАТ «АЗОТ» – 5,532 тис. т.

Загальний обсяг викидів від цих підприємств становив 41,3 тис. т (68% від викидів стаціонарних джерел області).

Інформація щодо викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря надана в таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря

Викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря	Роки			
	2021	2022	2023	2024
Загальна кількість викидів (тис. т), в т.ч.	47,7	47,0	61,8	60,9
від стаціонарних джерел (тис. т)	47,7	47,0	61,8	60,9
від пересувних (тис. т)	*	*	*	*

Інформація щодо викидів забруднювальних речовин від пересувних джерел по Черкаській області наведені за даними Держстату України

* за 2021 - 2024 роки дані щодо викидів забруднювальних речовин від пересувних джерел відсутні

За даними Головного управління статистики у Черкаській області від стаціонарних джерел забруднення переважали обсяги викидів в атмосферне повітря таких забруднюючих речовин, як: діоксид азоту – 9,536 тис. т (15,7%), речовини у вигляді твердих суспендованих речовин недиференційованих за складом – 11,299 тис. т (18,6%), аміаку – 5,594 тис. т (9,2%), діоксид сірки – 15,133 тис. т (25,0%), оксид вуглецю – 2,960 тис. т (4,9%), неметанові леткі органічні сполуки 0,610 тис. т (1,0%). Їх частка у загальному обсязі викидів склала 74%.

Для скорочення викидів та забезпечення нормативного стану атмосферного повітря підприємствами області розробляються і впроваджуються заходи по скороченню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Природними джерелами надходження оксиду азоту в навколишнє середовище: розряди блискавки, виверження вулканів. Джерелами надходження оксиду азоту в атмосферу є підприємства хімічної промисловості, виробництво мінеральних добрив, вибухових речовин, нітратної кислоти, бактеріальний розклад силосу та ін. Найбільші обсяги викидів оксиду азоту в атмосферу - від автомобільного транспорту. Динаміка концентрацій оксиду азоту у міське повітря протягом доби тісно пов'язана з інтенсивністю руху транспорту й сонячного випромінювання.

Так, у світловий час доби накопичення в атмосфері оксиду азоту зростає внаслідок фотохімічного окиснення цього газу. Оксид азоту – небезпечний забруднювач через його високу токсичність і несприятливу зміну атмосфері, які він спричиняє (опади кислотні, смог).

Отже, для зменшення обсягу викидів діазоту оксид в навколишнє середовище шляхом використання автомобільного транспорту перш за все необхідно:

- проводити постійний контроль за технічним станом автомобілів.
- вдосконалити конструкції паливної системи двигуна.
- використовувати більш якісні паливно-мастильні речовини, що мають меншу концентрацію домішок.

Найкращий варіант для запобігання викидів в атмосферу будь-яких забруднюючих речовин автомобільним транспортом – перехід на використання електромобілів.

2.3. Водний басейн

Смілянське водосховище розташовано в центральній частині м. Сміла та служить місцем відпочинку мешканців міста. Наповнення водосховища здійснюється верхньою течією р.Тясмин, зливовими та талими водами. Водосховище побудовано в 1957 році.

Наповнення водосховища до нормального підпірного рівня (НПР) здійснювалося з літа 1957 року до весни 1958 року. Безпосередньо у водосховище впадає річка Серебрянка, а на відстані – 5 км. від верхів'я водосховища в річку Тясмин впадає його лівобережна притока р. Гнилий Ташлик. Позначка води за нормальним проектним рівнем становить 85,4 м над рівнем моря. Середня глибина водосховища після введення його в експлуатацію становила 1,8 м, а площа – 338 га. При таких технічних даних обсяг води у водосховищі був біля 6 млн. куб. м.

Призначення Смілянського водосховища пов'язане з акумуляцією поверхневого стоку річок Тясмин, Гнилий Ташлик і Серебрянка та є багатоцільовим: для виробничого водопостачання промислових підприємств; рекреаційних потреб населення м. Сміла (місце масового відпочинку населення); рибовідтворення аборигенних видів риб; поливу зелених насаджень міста; водопостачання сільськогосподарських підприємств.

У паспорті потенційно небезпечного гідротехнічного об'єкта – Смілянське міське водосховище на р. Тясмин, розробленому в 2001 році, наведена наступна характеристика водосховища: введення об'єкта в експлуатацію 1957 рік; довжина водосховища 3,0 км; максимальна ширина 0,8 км; середня ширина 0,5 км; максимальна глибина 2,8 м; середня глибина 0,85 м; площа водного дзеркала 318,0 га; об'єм води 2,703 млн.м³.

За 59-річний період експлуатації через безвідповідальну діяльність у промисловій сфері відбулося замулення водосховища. Унаслідок цього площа його зменшилась до 318 га, а середня глибина – до 0,85 м. Товщина мулу (суглинистих і супіщаних ґрунтів чорного і темно-сірого кольору) в ложі водосховища становить від 1,0 до 2,5 м. У мулі накопичились хімічні елементи, вміст яких перевищує гранично допустимі рівні за нітратами у 23 рази, за солями металів – у 31 раз, за іншими хімічними сполуками – від 17 до 50 разів.

Основною причиною погіршення екологічного стану річки є неефективна робота очисних споруд міст Кам'янка, Сміла, Чигирин та відсутність робіт по очищенню русла річки від мулу.

Причиною незадовільної роботи очисних споруд є фізична та моральна застарілість обладнання, несвоєчасне проведення поточних та капітальних ремонтів.

Смілянське водосховище є місцем масового відпочинку мешканців міста. В літній період вода в водосховищі нагрівається до 22-25 градусів. У воді відбуваються небезпечні біологічні процеси, які обумовлюють можливі епідемічні захворювання.

Ґрунтові води не розвантажуються, так як, мул створює бар'єр на їх шляху, внаслідок цього відбувається підняття рівня ґрунтових вод по периметру (навколо) водосховища, перезволоження ґрунту, що призводить до підтоплення прилеглої території.

Крім того, внаслідок зменшення глибини водосховища, на мілководді розвиваються та розмножуються малярійні комарі.

Каналізаційні очисні споруди Смілянської МТГ збудовані в кінці 60-х років минулого століття. Вони складаються з двох ліній загальною потужністю 16,2 тис. м³/добу. Очищення стічних вод відбувається по наступним етапам: механічне, біологічне очищення та знезараження.

На даний час очищення стічних вод здійснюється в об'ємі 4000-5000 м³/добу.

Технологія очищення стічних вод, яка застосовується на очисних спорудах розрахована на концентрацію стоків, які надходять від абонентів в розмірі:

- Азот амонійний – до 20 мг/дм³;
- БСК – 5 – 14,5 мг/дм³;
- Завислі речовини – 24,6 мг/дм³.

Фактичні показники становлять:

- Азот амонійний – більше 50 мг/дм³;
- БСК – 5 – 180 мг/дм³;
- Завислі речовини – 140 мг/дм³;
- Фосфати – 15 мг/дм³.

Склад стічних вод змінився у співвідношенні: побутові стоки – 65 %, промислові – 35%.

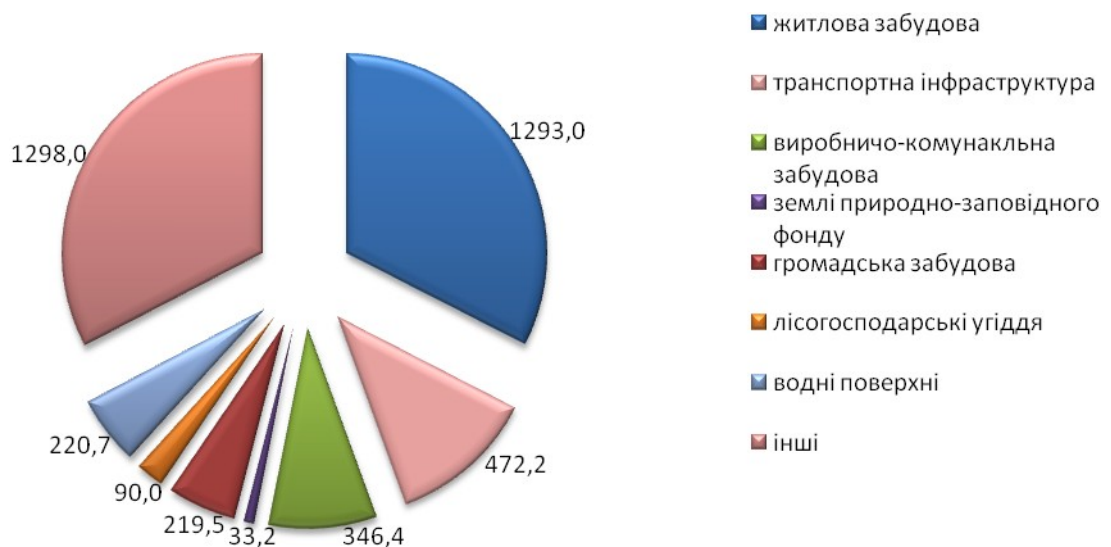
Технологічна схема очищення не відповідає сучасним вимогам енергозбереження і якості показників очищення.

Основні проблемні питання, з якими стикається КП «ВодГео» при експлуатації каналізаційних очисних споруд:

- висока концентрація забруднюючих речовин в стічних водах, які надходять на КОС;
- зношеність гідротехнічних споруд, трубопроводів, запірної арматури та насосного обладнання;
- залпові подачі стічних вод з КНС – 10.

Постійний контакт із агресивним середовищем, збільшення концентрації стічних вод, призвели до значного зносу елементів гідротехнічних споруд та енергетичного обладнання і як наслідок погіршення якості очистки стічних вод. Для виправлення даної ситуації необхідно провести реконструкцію/будівництво нових каналізаційних очисних споруд, що потребує значних коштів.

2.4. Земельні ресурси та ґрунти

Діаграма 1. Структура земель Смілянської МТГ

- зона реконструкції
- складська зона
- спеціальні зони
- курортна зона
- ландшафтно-рекреаційна
- інженерна інфраструктура

Ґрунти Черкаської області вважаються найбільш продуктивними в Україні, однак за деякими агрохімічними параметрами вони поступають ґрунтам східних і південних областей. Порівняно менший вміст елементів живлення гумусу та підвищена кислотність компенсуються більш сприятливими кліматичними умовами, особливо в період вегетації сільськогосподарських культур. У ґрунтовому покриві області переважають чорноземи типові та чорноземи сильно реградовані, які займають 53,7%. Темно-сірі опідзолені і реградовані ґрунти та чорноземи опідзолені і слабо реградовані займають 28,9 %, а світло-сірі і сірі опідзолені ґрунти – 7,3 %.

За механічним складом ґрунтовий покрив області практично в рівній мірі розподілений на легкосуглинкові, середньосуглинкові та важкосуглинкові ґрунти. Перших більше на Лівобережжі та в Подніпров'ї. Центр області зайнятий середньосуглинковими ґрунтами, а західні райони – важкосуглинковими. Супіщані ґрунти найбільшим масивом знаходяться в Черкаському районі (Мошенська зона) та на терасах річок Тясмин, Гірський і Гнилий Тікич. Механічний склад у значній мірі визначає вміст обмінного калію в ґрунтах та їх фізикохімічні характеристики.

Із загальної площі Черкаської області (2091,6 тис. га) сільськогосподарські землі складають 1486,88 тис. га, в тому числі сільськогосподарські угіддя 1 450,82 тис. га, з них: рілля – 1271,86 тис. га, перелоги – 8,47 тис. га, багаторічні насадження – 27,34 тис. га, сіножаті – 64,75 тис. га, пасовища – 78,40 тис. га.

В межах Смілянської міської територіальної громади Смілянська міська СЕС (нині не діюча) вибірково проводила дослідження ґрунтів по хімічним, бактеріологічним показникам та проби на гельмінти (у місцях транспортних магістралей, звалищ, в житлових районах, громадських закладах, у т.ч. в дитячих садках, в зоні пляжів). Фіксувалися незначні відхилення по бактеріологічних показниках на полігоні/звалищі побутових відходів, де малий відсоток проб на гельмінти не відповідав нормам, а також у житлових масивах, зоні пляжів.

СЕС Шевченківської дільниці Одеської залізниці проводила контроль стану ґрунтів на території промпідприємств (ПАТ НВП «СЕМЗ»), а також уздовж залізничної колії джерел централізованого господарсько-питного і технічного водопостачання – на хімічні дослідження. Проводився контроль в зоні впливу промпідприємств, на дитячих майданчиках, в зоні пляжів – на гельмінти. Відхилень від норм не було зафіксовано.

Потенційними територіями, де можливе забруднення ґрунтів з перевищенням нормативних гранично-допустимих розрахунків по бактеріологічних та хімічних показниках, є міський полігон/сміттєзвалище побутових відходів і несанкціоновані звалища, закинуті відстійники цукрового заводу, комунальні каналізаційні очисні споруди, виробнича ділянка ТОВ «Смілянський асфальтний завод», нафтобаза, під'їзні колії до цехів (територія окомотивного депо ім. Т. Шевченка), ділянка тимчасового полігону з накопичення гальванічних шлаків на території ВО «Орізон».

Деградації і ерозії ґрунтів, пиловим буревіям також сприяє значна розореність земель міста і передмістя, які використовуються під рілля і городи населення, наявність ярів і крутосхилів.

2.5. Надра

Ресурсно-сировинний потенціал Смілянської МТГ представлений, головним чином, нерудними корисними копалинами: мергель, топаз, моріон, горючі сланці, сієніт, гіпс, каолінові глини, графіт, поклади граніту, темно-сірий гранодіорит, фосфорити, осадові залізні руди.

У відсотковому відношенні мінерально-сировинна база на 67,3% складається із сировини для виробництва будівельних матеріалів, на 18,7% – з прісних та мінеральних підземних вод, на 11,7% – з паливно-енергетичних корисних копалин (вугілля, торф), на 1,5% – з гірничорудних корисних копалин, по 0,4% – з нерудних корисних копалин для металургії та гірничохімічних корисних копалин.

2.6. Фауна та біорізноманіття

Рослинний світ. Черкаська область розташована на східноєвропейській рівнині, в басейні середньої течії Дніпра. За фізико-географічними, кліматичними і ґрунтовими ознаками територія області належить до лісостепової природно-кліматичної зони і

відноситься до малолісних регіонів України. Рельєф області – горбиста, пересічена ярами та балками, рівнина.

Для Черкаської області характерне поєднання флори лісової та степової зони, тому сформувалася багата природна рослинність, яка представлена лісовим, чагарниковим, степовим, лучним, болотним, водним, петрофітним, псамофітним типами рослинності. Лісова рослинність представлена сосновими та дубово-сосновими, дубово-грабовими деревостанами; трав'яниста рослинність – це придніпровські та середньо-дніпровські лучні степи та остепнені луки, рослинність заплав – дніпровські лісостепові лучні степи, справжні торфянисті остепнені та засолені луки; болотна рослинність - лісостепові осокові, гіпно-осокові, злаково-осокові, очеретяно-осокові, трав'яні і трав'яно-гіпнові угруповання.

Тваринний світ. Геопросторове положення Черкаської області в лісостеповій зоні зумовлює розмаїття видового складу широколистянолісових, північностепових, поширення наявних акліматизованих і синантропних видів. Це підтверджується наявністю на території Черкащини хребетних тварин 410 - 420 видів, з яких 66 видів ссавців, близько 280 видів птахів, 9 видів плазунів, 11 видів земноводних, 51 видів риб, 57 видів моллюсків.

У залежності від місця проживання утворюються різноманітні фауністичні комплекси, лісо-лучний, лісостеповий, деревно-чагарниковий, прибережно-водний, синантропний.

З метою збереження біологічного різноманіття в регіоні охороняється 123 види тварин, з них: 103 види занесені до Червоної книги України, 6 видів входить до Європейського Червоного списку, 62 види охороняється Бернською конвенцією, 21 вид занесено до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи, 17 видів Афроревразійським договором по мігруючим видам (AEWA), 18 видів Конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої флори та фауни (CITES).

Територія Смілянської міської територіальної громади потрапляє в межі Смарагдової мережі UA0000254 Cherkaskyi Bir. Об'єкт Смарагдової мережі «Черкаський бір» знаходиться в середній частині лісостепової зони. За фізико-географічним районуванням територія належить до Черкасько-Чигиринського району Центральнопридніпровської височинної області Подільсько-Придніпровського лісостепового краю Лісостепової зони (Екологічна енциклопедія, 2006). На піщаних та супіщаних ґрунтах Черкаського бору переважають соснові та дубово-соснові деревостани. Чисті соснові насадження займають сухі підвищені місця. В Черкаському бору трапляються і листяні насадження на відносно бідних ґрунтах, а саме дубові та грабово-дубові деревостани. На Мошногірському кряжі переважають широколистяні насадження, переважно грабово-ясеново-дубові. В деревостані домінують граб звичайний (*Carpinus betulus*), ясен звичайний (*Fraxinus excelsior*), дуб звичайний (*Quercus robur*), інколи – липа серцелиста (*Tilia cordata*).

На болоті Ірдинь велику площу займають ценози з домінуванням вільхи чорної (*Alnus glutinosa* (L.) Gaertn). Тут виявлено популяції 17 видів судинних рослин, що входять у відповідні переліки охоронюваних видів. Достатньо добре представлені і мають добрий життєвий стан популяції таких видів, як *Senecio borysthenticus*, *Stipa borysthentica*, *Tragopogon ucrainicus*, *Daphne sneorum*, *Dracosephalum ruyschiana*, *Ceratophyllum tanaiticum*, *Epipactis helleborine*, *Jurinea cyanoides*, *Platanthera bifolia*, *Pulsatilla pratensis*, *Pulsatilla patens*. В межах території цього об'єкту найбільші площі представлені лісовими (G) оселищами.

Окремі території, що мають особливу цінність для охорони довкілля, відносяться до Смарагдової мережі. Мета збереження територій Смарагдової мережі полягає у забезпеченні охорони оселищ та видів, наведених у Резолюціях Бернської конвенції, що і є передумовою для створення території Смарагдової мережі та збереження яких реалізується через біогеографічний підхід, що передбачає визначення територій довгострокового збереження видів і оселищ в межах біогеографічних регіонів.

Смарагдові об'єкти розташовані на території області характеризуються специфічними біотопноєкотопними, екотонними характеристиками та мають певні відмінності та особливості в поширенні природного, антропогенного та спонтанного рослинного покриву, в

різноманітні яких зберігається значна кількість зникаючих та рідкісних видів флори і фауни. Всі об'єкти мають важливе природоохоронне значення і охоплюють всі типи біотопів (оселищ) цієї території.

На території об'єктів Смарагдової мережі зустрічаються види рослин та тварин, які охороняються Бернською конвенцією.

Збереження біо- та ландшафтного різноманіття - це багатоаспектний процес, який передбачає законодавче, науково-методичне, соціально-економічне забезпечення програм і заходів у цій сфері. Один з перспективних напрямів втілення стратегії збереження біо- та ландшафтного різноманіття це є розбудова екологічної мережі.

Формування екологічної мережі передбачає зміни в структурі земельного фонду міста шляхом віднесення частини земель господарського використання до категорій, що підлягають особливій охороні з відтворенням притаманного їм різноманіття природних ландшафтів.

Загальна площа земель у межах міста Сміла становить – 3973 га, яка поділяється на такі види угідь, а саме: землі сільськогосподарського призначення – 1303,4 га, ліси та інші лісовкриті площі – 170,1 га, чагарники – 0,8 га, забудовані землі – 1881,5 га, відкриті заболочені землі – 117,8 га, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом – 125,1 га, води – 374,3 га.

Із усіх земель: природоохоронного призначення – 33,2 га, оздоровчого призначення – 12,0 га, рекреаційного призначення – 24,6 га, історико-культурного призначення – 10,6 га.

Ресурсно-сировинний потенціал міста представлений нерудними корисними копалинами: мергель, топаз, моріон, горючі сланці, поклади граніту, темно-сірий гранодіорит, сієніт, гіпс, каолінові глини, графіт, фосфорити та осадові залізні руди.

2.7. Природно – заповідний фонд

Природно-заповідний фонд являє собою ділянки суші та водного простору, природні комплекси та об'єкти, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність та виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища.

Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України» природно-заповідні території охороняються як національне надбання, щодо яких встановлені особливі режими охорони, відтворення і використання, які виступають складовою частиною світової системи природних територій. Розвиток системи природоохоронних територій є важливою передумовою для забезпечення сталого розвитку як країни, так і регіонів.

На території Смілянської міської териоріальної громади та на прилягаючих до неї териоріях знаходяться території, віднесені до природно - заповідного фонду, діяльність яких регулюється Законом України «Про природно-заповідний фонд», іншими документами, що стосуються охорони довкілля.

1. Гідрологічний заказник місцевого значення «Ірдинське болото» (тип – заказник місцевого значення), площа – 0,9211 га. Рішення міської ради від 13.11.2009 № 42-96/V «Про організацію та встановлення меж території гідрологічного заказника місцевого значення «Ірдинське болото».

2. Міський парк культури та відпочинку – пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення (парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення), площа – 33,2015 га. Рішення міської ради від 03.03.2008 № 24-51/V «Про затвердження проекту землеустрою з організації та встановлення меж території міського парку культури та відпочинку».

3. Ботанічні пам'ятки природи місцевого значення (пам'ятки природи місцевого значення): Багатовікові дерева дуба звичайного, Графський дуб-красень, Віковий дуб імені Якова Водяного, Софіївські дуби. Рішення міської ради від 05.07.2018 № 73-7/VII «Про

оголошення природних об'єктів ботанічними пам'ятками природи місцевого значення у м. Сміла».

4. Заповідне урочище «Юрова гора» – державне заповідне урочище в Черкаському районі Черкаської області. Створене рішенням Черкаської обласної ради від 13.05.1975 р. № 288. Має площу 149 га. Розташоване біля північної околиці м. Сміла, у кв. 28, 35, 41 Смілянського лісництва.

Крім того, рішенням виконавчого комітету Черкаської обласної ради народних депутатів від 21.11.1984 №354 оголошений гідрологічний заказник місцевого значення «Ірдинське болото» загальною площею 857,5 га, з яких 484,6 га – на території ДП «Черкаське лісове господарство», 246,9 га - на території ДП «Смілянське лісове господарство» та 126,0 га – на території Балаклеївської сільської громади Черкаського району та околиці м.Сміла.

В таблиці 2.7.1 наведено стан перенесення геопросторових даних про межі об'єктів ПЗФ, оскільки, відомості про розташування існуючих об'єктів та територій ПЗФ мають бути чітко визначені та винесені в натурі.

Таблиця 2.7.1. Перелік територій та об'єктів Природно-заповідного фонду Смілянської територіальної громади

№ п/п	Назва об'єкта ПЗФ	Стан перенесення меж в натурі	Площа, га	Адміністративне розміщення та місцезнаходження об'єкта ПЗФ	Назва підприємства, організації, установи – землекористувача (землевласника), у віданні якого знаходиться об'єкт ПЗФ	Постанова, рішення, згідно з якими створено (оголошено) даний об'єкт ПЗФ, змінено його площу, категорію тощо
1	2	3	4	5	6	7
1	Ірдинське болото, ботанічний заказник	372,9	857,5	Смілянський район: Пн-Сх околиця м. Сміла, землі КСП–126,0 га, Смілянське л-во ДП "Смілянське ЛГ"–246,9 га;	ДП "Смілянське ЛГ", Костянтинівська сільська рада, ДП "Черкаське ЛГ"	Ріш. ОВК від 28.11.79 р.
2	Юрова гора, заповідне урочище	149	149	Пн околиця м. Сміла, кв. 28, 35, 41 Смілянського л-ва	ДП «Смілянське лісове господарство»	Ріш. ОВК від 13.05.75 р.
3	Міський парк, парк пам'ятка садово-паркового мистецтва	33,2	33,2	м.Сміла, вул. Перемоги	Відділ культури Смілянського міськвиконкому	Ріш. ОВК від 27.06.72 р. № 367, Ріш. ОВК від 21.11.84 р. № 354
4	Багатовікові дерева дуба звичайного, пам'ятка природи		0,01	м. Сміла, на розі вулиць Перемоги та Соборна	Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3 колегіум	Рішення Черкаської облради від 21.09.2018 № 21-51/VII
5	Графський дуб-красень, пам'ятка природи		0,01	м. Сміла, вул. Родини Бобринських, 123	Смілянська міська рада	Рішення Черкаської облради від 21.09.2018 № 21-51/VII
6	Віковий дуб імені Якова Водяного,		0,01	м. Сміла, Північний вокзал Шевченківської	Одеська залізниця	Рішення Черкаської облради від

	пам'ятка природи			дирекції залізничних перевезень Одеської залізниці		21.09.2018 № 21-51/VII
7	Софіївські дуби, пам'ятка природи		0,01	м. Сміла, на розі вулиць Соборна та Софіївська	Смілянська міська рада	Рішення Черкаської облради від 21.09.2018 № 21-51/VII

Згідно Закону України “Про ПЗФ” землі природно-заповідного фонду України, а також землі територій та об’єктів, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську цінність і є відповідно до статті 6 цього Закону об’єктами комплексної охорони, належать до земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення. На землях природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об’єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням. На землях територій та об’єктів природно-заповідного фонду, які створюються в зоні відчуження та зоні безумовного (обов’язкового) відселення території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, забороняється будь-яка діяльність, що не забезпечує режим радіаційної безпеки.

Межі територій та об’єктів природно-заповідного фонду встановлюються в натурі відповідно до законодавства. До встановлення меж територій та об’єктів природно-заповідного фонду в натурі їх межі визначаються відповідно до проєктів створення територій та об’єктів природно-заповідного фонду.

На використання земельної ділянки або її частини в межах природно-заповідного фонду може бути встановлено обмеження (обтяження) в обсязі, передбаченому законом або договором. Обмеження (обтяження) підлягає державній реєстрації і діє протягом строку, встановленого законом або договором.

Завдані внаслідок обмеження (обтяження) у землекористуванні втрати відшкодовуються в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Збереження територій та об’єктів природно-заповідного фонду забезпечується шляхом: встановлення заповідного режиму; організації систематичних спостережень за станом заповідних природних комплексів та об’єктів; проведення комплексних досліджень з метою розробки наукових основ їх збереження та ефективного використання; додержання вимог щодо охорони територій та об’єктів природно-заповідного фонду під час здійснення господарської, управлінської та іншої діяльності, розробки проєктної і проєктно-планувальної документації, землевпорядкування, лісовпорядкування, здійснення оцінки впливу на довкілля; запровадження економічних важелів стимулювання їх охорони; здійснення державного та громадського контролю за додержанням режиму їх охорони та використання; встановлення підвищеної відповідальності за порушення режиму їх охорони та використання, а також за знищення та пошкодження заповідних природних комплексів та об’єктів; проведення широкого міжнародного співробітництва у цій сфері; проведення інших заходів з метою збереження територій та об’єктів природно-заповідного фонду.

При здійсненні аналізу елементів екомережі враховано спільну транспорту інфраструктуру та об’єкти природного екологічного каркасу двох громад – Смілянської МТГ та Балаклеївської СТГ. Запропоновано зони пріоритетного розвитку елементів екологічної мережі та визначено природні екокоридори, які можуть бути спільними для обох громад.

2.8. Відходи

За даними Головного управління статистики у Черкаській області у 2024 році в області утворилось 1413,937 тис. т відходів, з них: 1345,151 тис. т від економічної діяльності підприємств і організацій та 68,786 тис. т відходів від домогосподарств.

Внаслідок наявності різних типів виробництва, існуючих в регіоні, якісний склад відходів різноманітний, а саме:

до небезпечних відходів входять відпрацьовані люмінесцентні лампи, що містять сполуки ртуті; відпрацьовані лужні та свинцеві акумулятори, масла та мастила моторні, трансмісійні, інші; відходи гальванічних виробництв та нафтошлами; шлами фарбувального виробництва; промаслені фільтри і ганчір'я, тощо;

до відходів, що не є небезпечними, входять побутові відходи; відходи сільськогосподарського виробництва; відходи упаковки; відходи деревини; склобій; відпрацьовані шини; екскременти і послід пташиний та інші.

Найбільше утворено відходів на підприємствах Черкаського району – 551,175 тис. т та Золотоніського району – 390,228 тис. т.

Протягом року суб'єктами господарювання області використано (відновлено) 788,8 тис. т відходів та 729,661 тис. т відходів передано іншим підприємствам для відновлення або видалення.

Наявність відходів у тимчасовому зберіганні на території підприємств області на кінець 2024 року складає 155,783 тис. т.

Промислові відходи

Проблема управління відходами є визначальною для забезпечення сталого розвитку держави, зокрема і Черкаської області. Особлива увага в області приділяється управлінню небезпечними відходами. У 2024 році в області утворилось 1345,151 тис. т промислових відходів обох класів (небезпечних та тих, що не є небезпечними).

За статистичними даними у 2024 році обсяг утворення небезпечних відходів склав 3,858 тис. т; відходів, що не є небезпечними – 1341,293 тис. т. Із загальної кількості утворених відходів 99,7 % складають відходи, що не є небезпечними.

У 2024 році порівняно з 2023 роком зменшилися загальні обсяги утворених промислових відходів на 118,09 тис. т (на 8,7 %, з 1463,245 тис. т у 2023 році до 1345,151 тис. т у 2024 році). Разом з тим, у зв'язку зі зміною порядку класифікації відходів статистичні дані щодо річного обсягу утворення небезпечних відходів неможливо порівняти між собою.

Протягом року 58,64 % промислових відходів (від загального обсягу утворених промислових відходів) було відновлено, 22,26 % – видалено.

Зменшився обсяг спалених відходів на 1,4 тис. т (на 25,15 %), однак кількість відходів, що спалюються з метою отримання енергії та теплового перероблення енергії у порівнянні з минулорічним обсягом суттєво не змінилася (складає 1,8 тис. т).

Обсяги оброблення відходів склали 1092,483 тис. т (81 % від загального обсягу утворених промислових відходів).

На кінець 2024 року за статистичними даними на території підприємств зберігається 155,784 тис. т відходів, що є наслідком невжиття рядом підприємств заходів, спрямованих на передачу відходів іншим власникам на відновлення, видалення чи знешкодження. Найбільшу кількість відходів, які знаходяться на території підприємств становлять відходи сільського господарства, зокрема тваринництва (88,6 % від загальної кількості відходів, які зберігаються на території підприємств).

Як і в попередні роки основними утворювачами відходів у 2024 році були підприємства сільського господарства та пов'язаних з ним послуг, відходи яких становили понад 67 % від загальних обсягів утворених відходів в області, найбільшу кількість склали тваринні екскременти.

До основних видів відходів, що утворюються в області відносяться:

- тваринні фекалії, сечовина та гній від худоби – 865,615 тис. т;

- відходи дистиляції спирту – 13,476 тис. т;
- шлак паливний – 126,291 тис. т;
- відходи тканин рослинного походження 12,361 тис. т;
- залишки від переробки відходів паперу та картону – 37,580 тис. т.

Не менш гостро, ніж у попередні роки, стоїть проблема управління побутовими відходами.

В Смілянській територіальній громаді сміттєзвалище знаходиться на північно-східній околиці міста, на відстані 3,2 від села Залевки, 3,2 км від автомагістралі Київ – Дніпро та 1 км від автошляху Сміла - Сунки. Сміттєзвалище розташоване на двох земельних ділянках. Одна з них площею 3,99 га перебуває у комунальній власності Смілянської міської територіальної громади. Щодо іншої - площею 3,84 га – належить Степанківській територіальній громаді, право постійного користування земельною ділянкою закріплено за Смілянським комунальним підприємством «Комунальник».

Рік введення в експлуатацію – 1989.

Площа сміттєзвалище – 3,99 га.

Паспорт МВВ № 26 дата реєстрації 14.12.2001.

Проектна потужність – 828000 тон.

Річне накопичення відходів 4 класу небезпеки – 22 – 26 тис. тонн.

Місячне накопичення – 2,2 тис. тонн.

Тариф – 146,92 грн/м.куб.; в т.ч. захоронення – 24,34 грн/м.куб.

Експлуатація та утримання – СКП «Комунальник».

Відсоток заповнюваності – 71,25%.

На сьогоднішній день всі побутові відходи від багатоквартирних будинків накопичуються в контейнерах об'ємом 1,1 куб м (європейського зразка) на контейнерних майданчиках міста (близько 110 майданчиків). Також на всіх майданчиках міста встановлені 130 контейнерів для роздільного збирання ПЕТ - пляшок (PET 1) та HDPE-пластику (HDPE 2).

Вивезення побутових відходів, ПЕТ - пляшок та HDPE-пластику здійснюється СКП «Комунальник» за встановленим графіком. Побутові відходи потрапляють на міське сміттєзвалище для захоронення, ПЕТ - пляшки та HDPEпластик сортуються на виробничій базі СКП «Комунальник» та здаються підприємствам, які здійснюють приймання вторинної сировини (в тому числі таким, які здійснюють їх переробку). Вивезення відходів з приватного сектору здійснюється СКП «Комунальник» від кожного двору за встановленим графіком. Вивезення відходів від підприємств, організацій, установ здійснюється від контейнерного майданчика, що їм належить, також за встановленим графіком вивезення побутових відходів.

В Смілянській міській ТГ працює дванадцять приватних пунктів приймання вторинної сировини, а саме паперу, плівки, склотари, ПЕТ - пляшок. Існує практика укладання договорів між торговельними закладами міста і підприємствами, переробниками втор сировини щодо приймання паперових відходів різного типу, а також пакувальної тари.

Розпорядженням виконавчого комітету міської ради від 13.11.2018 № 194р «Про створення постійно діючої комісії з питань управління безхазяйними відходами» утворено постійно діючу комісію з питань управління безхазяйними відходами та затверджено Порядок роботи комісії. На підставі ст. 12 Закону України від 15.11.2024 № 2320-IX «Про управління відходами» та постанови Кабінету Міністрів України від 03.08.1998 № 1217 «Про затвердження Порядку виявлення та обліку безхазяйних відходів» підставами для здійснення процедур визначення відходів безхазяйними та наступного їх обліку можуть бути заяви (повідомлення) громадян, підприємств, установ та організацій, засобів масової інформації, результати перевірок територіальних органів Держекоінспекції, Держпродспоживслужби тощо. У разі отримання звернення (повідомлення) органи місцевого самоврядування зобов'язані визначити кількість, склад, властивості, вартість відходів, рівень їх небезпеки для

навколишнього середовища і здоров'я людини та вжити заходів для визначення власника відходів.

У випадку виявлення несанкціонованих та неконтрольованих звалищ відходів спеціалістами управління житлово-комунального господарства проводяться співбесіди із головами квартальних комітетів та доводиться інформація щодо притягнення до відповідальності передбаченої ст. 152 Кодексу України про адміністративні правопорушення за порушення державних стандартів, норм і правил у сфері благоустрою населених пунктів, Правил благоустрою території м. Сміла, із складанням приписів та протоколів про адміністративні правопорушення.

Підприємством СКП «Комунальник» постійно здійснюються роботи по санітарному очищенню міста, ліквідації сміттєвих навалів, які щоденно утворюються на території міста. Інвентаризація стихійних сміттєзвалищ не проводилась із-за відсутності фінансування.

На сьогоднішній день збір побутових відходів, які потім потрапляють на полігон, в даний час валовий, тобто, без розділення на окремі складові. На полігоні побутових відходів м. Сміла побутові відходи також не розділяються. На полігоні виконуються такі основні види робіт - приймання, складування та ізоляція відходів.

Несанкціоноване розміщення твердих побутових відходів населення є суттєвим чинником негативного впливу на земельні та водні ресурси міста, здоров'я людей.

Масові накопичення побутового сміття в ярах та схилах, вздовж автомобільних доріг, поблизу водоймищ, в зоні житлової забудови - є одним із потенційних джерел забруднення довкілля, і являють собою велику загрозу навколишньому природному середовищу та підлягають утилізації.

Основними завданнями по напрямку раціональне використання і зберігання відходів виробництва, побутових відходів є:

- будівництво, розширення та реконструкція споруд, придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових, сільськогосподарських і промислових відходів виробництва, кубових залишків;

- забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів та небезпечних хімічних речовин, у тому числі непридатних або заборонених до використання хімічних засобів захисту рослин.

2.9. Здоров'я населення

Загальна тенденція захворюваності в Смілянській МТГ береться відповідно до зведених показників у Черкаській області згідно з аналізу роботи сфери охорони здоров'я Черкаської області, заходи щодо подальшої її оптимізації, реформування та поліпшення стану здоров'я населення.

Кількість постійного населення Черкаської області станом на 1 січня 2022 року (наявні офіційні дані) становила 1 157 115 осіб, що складало 2,82 % від загального населення України.

Із наведених даних про забезпеченість області медичними ресурсами очевидно що, регіон задовільно забезпечений ресурсами охорони здоров'я. Всі показники медичних ресурсів (2,74–5,99 %) майже дорівнюють або перевищують частку населення області в структурі населення України. Також й усі показники діяльності медичних закладів перевищують відсоток частки населення області в структурі населення країни. Перевищення частки всіх основних показників діяльності закладів охорони здоров'я над часткою населення можна пояснити тим, що область є віддаленою від лінії бойових зіткнень армій рф та ЗСУ.

З березня 2020 по червень 2023 року як в цілому в Україні, так і в Черкаській області

тривала пандемія COVID-19. За цей період в регіоні було зареєстровано 204791 підтверджений випадок цієї інфекції або 3,68 % від всіх випадків в Україні, що помітно перевищує частку населення області в структурі населення країни (2,82 %). Це може вказувати як на дещо більшу природну інтенсивність циркуляції збудника в області, ніж в середньому по Україні, так і на більш якісні заходи з виявлення випадків COVID-19.

Щодо кількості померлих, то в області % померлих (2,92%) також дещо більше % населення області в структурі населення країни, але летальність в області (1,61%) менше від летальності в цілому по Україні (2,02%). Примітним є те, що летальність медпрацівників в області в 1,42 рази менша, ніж відповідний загально-український показник.

Питання здоров'я населення в Смілянській МТГ тісно пов'язані із соціальними факторами. У структурі основних причин смерті населення хвороби системи кровообігу посідають 1 місце і складають 71,7%, новоутворення – 12,2%, травми – 5,9%. Хворобами системи кровообігу страждає більша половина дорослого населення. Рівень первинної захворюваності на злоякісні новоутворення залишається стабільним.

Інтенсивне забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин є суттєвим фактором ризику виникнення та ускладнення перебігу у населення гострих та хронічних захворювань дихальних шляхів, бронхолегеневої системи, алергічних станів, тощо. Доведено прямий зв'язок між інтенсивністю забруднення повітря і станом здоров'я, а також зростанням хронічних неспецифічних захворювань, зокрема таких, як атеросклероз, хвороби серця, рак легенів тощо. Забруднене повітря значно знижує імунітет. Негативно впливає на стан здоров'я людини смог, що утворюється в повітрі міст в результаті фотохімічних реакцій забруднюючих речовин, спричинених викидами підприємств та автотранспорту. Він спричиняє сльозотечу, різь в очах, сухий кашель, нудоту, головний біль, стискання в грудях, задишку, загальну слабкість, є причиною розладів функцій органів дихання. Забруднення атмосферного повітря діоксидом сірки частіше призводить до виникнення таких захворювань, як хронічний і астматичний бронхіт, бронхіальна астма, емфізема легенів. Учені виявили збільшення частоти інфекційних захворювань дихальних шляхів у дітей, що мешкають в умовах забрудненого атмосферного повітря. Дуже несприятливо діє на організм оксид вуглецю. Наявність оксиду вуглецю в організмі стає причиною скарг (особливо у регулювальників руху) на головний біль, запаморочення, порушення сну, зниження пам'яті й уваги, задишку, біль у ділянці серця тощо.

Забруднення атмосферного повітря негативно впливає на живі організми – вони уражаються як прямо, так і опосередковано, наприклад, коли забруднювальні речовини попадають в організми тварин і людей із рослинною їжею. Оксиди сірки й азоту, що викидаються в атмосферу внаслідок роботи теплових електростанцій і автомобільних двигунів, сполучаються з атмосферою вологою і утворюють дрібні крапельки сірчаної та азотної кислот, які переносяться вітрами у вигляді кислотного туману та випадають на землю кислотними дощами. Кислотні дощі виникають в результаті поєднання двоокису сірки та оксидів азоту з атмосферним киснем.

Програма економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік передбачає здійснення вкладу в розвиток територіальної громади, зокрема, шляхом вирішення і соціально-екологічних та санітарних проблем (забезпечення екологічно безпечного зберігання та захоронення твердих побутових відходів, запобігання забрудненню атмосферного повітря суб'єктами господарювання, розташованими на території Смілянської міської територіальної громади, збільшення площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охорона та збереження, відтворення лісів, створення нових та реконструкції існуючих полезахисних лісових смуг та інших захисних насаджень; створення нових та збереження існуючих територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також територій смарагдової мережі; формування екомережі тощо, що буде сприяти покращенню здоров'я населення.

Ймовірний майбутній розвиток, якщо Програма економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік не буде затверджена:

До сфери охоплення СЕО документа державного планування відноситься оцінка наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, від реалізації проєктних рішень. Стратегічна екологічна оцінка документа державного планування - Програми економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік здійснюється на основі принципів законності та об'єктивності, гласності, участі громадськості, наукової обґрунтованості, збалансованості інтересів, комплексності, запобігання екологічній шкоді, довгострокового прогнозування, достовірності та повноти інформації у проєкті документа, міжнародного екологічного співробітництва.

У випадку, якщо Програма економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік не буде затверджена, то не відбудеться координації спільних дій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, територіальних органів міністерств у співпраці з представниками бізнесу, направлених на:

- ліквідацію руйнувань на пошкоджених об'єктах внаслідок військової агресії російської федерації;

- створення умов для безперебійного та надійного функціонування усіх систем життєзабезпечення в громаді, зокрема інженерно-транспортної, енергетичної, комунальної інфраструктури та соціальної сфери;

- залучення інвестицій;

- налагодження та розвиток міжнародного співробітництва, зокрема експорту;

- створення умов для розвитку підприємництва;

- забезпечення якості та доступності широкого спектра публічних, медичних і соціальних послуг, в тому числі для внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та ветеранів війни;

- збереження довкілля та раціонального використання природних ресурсів.

Якщо документ державного планування не буде затверджено, то не відбудеться координації спільних дій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, територіальних органів міністерств у співпраці з представниками бізнесу, направлених на створення реальних умов для піднесення життєвого рівня населення, вирішення соціальних проблем на основі стабілізації економіки, підвищення ефективності роботи господарського комплексу шляхом структурних перетворень, використання наявних природних, мінерально-сировинних та трудових ресурсів, забезпечення екологічної та техногенної безпеки.

Характеристика прогнозних змін поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення у випадку, якщо документ державного планування не буде затверджений.

Чинник довкілля	Ключові показники	Поточний стан (умовно)	Прогноз за умови реалізації заходів	Прогноз за відсутності заходів
Атмосферне повітря	Вміст NO ₂ , SO ₂ , CO, формальдегіду, пилу	Локальні перевищення у промислових та транспортних зонах	Поступове зниження концентрацій (на 10–25%), стабілізація якості повітря	Збереження або зростання концентрацій, особливо взимку
	Кількість скарг населення	Середній рівень	Зменшення	Збільшення
Водні ресурси	Якість питної води (жорсткість, залізо, нітрати)	Часткове невідповідність нормам	Покращення показників, зменшення ризиків для здоров'я	Подальше погіршення якості
	Стан поверхневих вод	Помірне забруднення	Зниження скидів, покращення самоочищення	Зростання забруднення
	Надійність водопостачання	Нестабільна	Стабілізація	Ризик дефіциту

Чинник довкілля	Ключові показники	Поточний стан (умовно)	Прогноз за умови реалізації заходів	Прогноз за відсутності заходів
Ґрунти	Забруднення важкими металами	Локальне, поблизу джерел впливу	Стабілізація, рекультивація окремих ділянок	Накопичення забруднювачів
	Родючість ґрунтів	Середня	Збереження або незначне підвищення	Зниження родючості
Відходи	Обсяги захоронення відходів	Високі	Зменшення (через сортування)	Подальше зростання
	Несанкціоновані звалища	Поодинокі випадки	Ліквідація та контроль	Збільшення кількості
Біорізноманіття	Площа зелених зон	Обмежена	Збільшення / збереження	Скорочення

Таким чином:

Найвразливіші компоненти: водні ресурси та система управління відходами, найшвидший позитивний ефект можливий у сфері повітря та відходів. Без реалізації природоохоронних заходів прогнозується поступове погіршення якості води, ґрунтів і зростання екологічних ризиків для населення.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ ДОВКІЛЛЯ, УМОВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ТА СТАНУ ЙОГО ЗДОРОВ'Я НА ТЕРИТОРІЯХ, ЯКІ ЙМОВІРНО ЗАЗНАЮТЬ ВПЛИВУ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

Основні екологічні проблеми громади:

- погіршення стану поверхневих вод через недостатню очистку стічних вод;
- замулення Смілянського водосховища та накопичення токсичних речовин у донних відкладах;
- обмеженість земель для захоронення побутових відходів і відсутність полігону нового типу;
- підвищене забруднення атмосферного повітря в промислових зонах;
- зношеність систем теплопостачання, що підвищує енергоспоживання і викиди CO₂;
- фрагментарність екологічної мережі та ризики втрати біорізноманіття.

Практично вся територія Смілянської МТГ є територією життєдіяльності населення різних видів і об'єктом стратегічного планування. За функціональним призначенням територію громади можна розподілити між трьома основними групами: сільбищні, де населення мешкає і отримує різноманітні послуги; виробничі, де знаходяться основні місця прикладення праці і системи життєзабезпечення; ландшафтно-рекреаційні, переважно призначені для відпочинку і оздоровлення населення і захисту довкілля.

Сільбищні території, де проходить основна частина життєдіяльності населення, у свою чергу, підрозділяються на житлові, з різними видами забудови, і громадські. Програмою передбачається суттєве покращення умов проживання.

Виробничі території, як промислові, де проходить основна виробнича діяльність, так і комунально-складські, підлягають санітарній класифікації за ступенем шкідливості для оточення – залежно від виду діяльності і виробляємої продукції, і відповідними вимогами до встановлення санітарно-захисних зон (СЗЗ). За державними санітарними правилами планування і забудови населених пунктів усі виробничі об'єкти відносяться за санітарною класифікацією до I – V класів небезпеки за шкідливістю, із СЗЗ від 1000 до 50 м. Програмою передбачається санація промислових територій.

Виробничі підприємства на території міста переважно групуються в 5-ти виробничих зонах:

- південно-західна – це переважно територія непрацюючого радіоприладного заводу «Оризон», де ще є територіальний резерв для розміщення нових об'єктів та вже розмістилися сучасні виробництва, організовані на базі його цехів з виробництва різних видів продукції, пристроїв, та інші підприємства.

- зона «Смілмашзаводу» і ливарного заводу, яку намічено перетворити на сучасний технопарк.

- зона «Смілянського електро-механічного заводу» і залізничної станції ім. Т. Шевченка.

- зона колишнього «Смілянського цукрового комбінату».

- північно-східна зона, де розміщені каналізаційні очисні споруди, асфальтовий завод, завод гранітних виробів, виробнича територія КП «Комунальник», міським полігоном побутових відходів.

В громаді є значні можливості для відпочинку на воді, це в першу чергу Смілянське водосховище, річка Тясмин та інші водойми. Але водойми поступово замулюються, заростають і заболочуються, стають анафелогенними (заражені личинками комах – джерел малярії). Практично відсутня прибережна захисна смуга на західному боці водосховища в центральній частині міста, не впорядковані і інші прибережні території, що призводить до їх не санкціонованого використання (города, склади, тощо). Передбачається створення належних умов для рекреації та відпочинку шляхом проведення благоустрою та природоохоронних заходів.

Смілянська міська територіальна громада, відповідно до отриманих даних та інформації з відкритих джерел, має ряд проблем із відновленням, переробкою побутових відходів, окремі проблеми із водопостачанням та каналізування населеного пункту (подекуди застарілі системи та обладнання), подекуди відчутною є низька якість дорожньої та транспортної інфраструктури, дисбаланс у землекористуванні, наявність заболочених земель, а також забруднення атмосферного повітря, зокрема, магістралями автошляхів та залізниці.

Також є ймовірні ризики впливу на територію Смарагдової мережі, втрата чи погіршення середовищ існування:

- розширення інфраструктури, транспортних шляхів, забудови може фрагментувати лісові масиви та природні ділянки, що знижує якість середовища для рідкісних видів.
- порушення водного режиму, осушення боліт, чи зміна ґрунтових умов через будівництво може призвести до деградації оселищ.
- збільшення промислової активності, автотранспорту, побутових відходів — джерела потенційного викиду забруднювальних речовин.
- стоки міст та виробництв без належної очистки можуть забруднювати водні об'єкти, що впливають на гідрологічний баланс у межах «Черкаського бору».
- збільшення промислової активності, автотранспорту, побутових відходів — джерела потенційного викиду забруднювальних речовин.
- стоки міст та виробництв без належної очистки можуть забруднювати водні об'єкти, що впливають на гідрологічний баланс у межах «Черкаського бору».
- збільшення промислової активності, автотранспорту, побутових відходів — джерела потенційного викиду забруднювальних речовин.
- стоки міст та виробництв без належної очистки можуть забруднювати водні об'єкти, що впливають на гідрологічний баланс у межах «Черкаського бору».
- популяризація туризму, пішохідних маршрутів чи масового відпочинку без належного планування може призвести до ущільнення ґрунту, шумового стресу для тварин, сміття, втручання у природні процеси.
- неналежні лісгосподарські заходи (вирубка, розчищення) можуть пришвидшити ерозійні процеси, що впливають на ґрунтовий покрив, гідрологію і цілісність екосистеми.

Це особливо важливо для піщаних ґрунтів Черкаського бору та надзвичайно критично для територій з оселищами чи видами, що потребують певних умов існування.

Не всі наслідки реалізації Програми є негативними. При належному плануванні, впровадженні екологічних заходів та контролі можна: посилити охорону природних територій, обмежити забудови чи господарської діяльності в межах Смарагдової мережі.

Отже, територія громади та прилеглі до меж громади території можуть, з огляду на існуючий стан та у разі затвердження ДДП, зазнавати впливу на навколишнє середовище зі сторони промислової діяльності, транспортного руху. Тиск може посилюватися також внаслідок дисбалансу лісових та інших зелених насаджень в структурі земельного фонду тощо.

Негативний вплив стосується практично всіх компонентів довкілля: атмосферне повітря, води, ґрунти, образ ландшафту.

Основними каналами передачі зазначеного впливу є: дощові води та пряме забруднення атмосферного повітря. Актуальна кількісна інформація про стан довкілля на територіях, які ймовірно зазнають впливу, відсутня.

Здоров'я населення.

За даними Комунального закладу «Черкаський обласний інформаційно-аналітичний центр медичної статистики», у зв'язку із відміною відповідно до наказів Міністерства охорони здоров'я України первинної облікової документації обліку захворюваності населення, інформація щодо рівня захворюваності населення з 2018 року офіційно відсутня, як і середньостатистичні дані про захворюваність населення по Україні в цілому.

Програма на 2026 рік визначає пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку, враховує екологічні завдання місцевого рівня в інтересах ефективного, стабільного соціально-економічного розвитку Смілянської територіальної громади та підвищення якості життя населення.

Напрями програми заплановано впроваджувати виконанням переліку заходів, які покликані привести громаду до стратегічного бачення.

Вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров'я населення, при впровадженні заходів, може мати як позитивні так і негативні наслідки. Реалізація заходів Програми при існуючому стані дозволяє покращити соціально-економічні умови життя і діяльності громади.

Відповідно до реалізації Програми економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік передбачено наступні стратегічні цілі та завдання.

№ п/п	Пріоритетні цілі на 2026 рік	Основні заходи для забезпечення виконання визначених цілей	Очікувані результати у 2026 році	Відповідальні за виконання
Охорона здоров'я				
1.	удосконалення мережі закладів охорони здоров'я в умовах інфраструктурного етапу реформи охорони здоров'я	-забезпечення функціонування спроможної мережі закладів охорони здоров'я	забезпечення функціонування кластерного закладу охорони здоров'я	Смілянська міська рада, КНП «Смілянська міська лікарня» СМР
2.	розвиток профілактичної медицини	- проведення імунопрофілактики та захист населення від вакцинокерованих інфекцій - проведення інформаційно-просвітницьких заходів, профілактичних програм щодо запобігання інфекційним і хронічним захворюванням, популяризація здорового способу життя та вакцинації	охоплення щепленням населення відповідно до річного календаря профілактичних щеплень	КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» СМР
3.	підвищення якості	- покращення матеріально-	покращення	Виконавчий

	надання медичної допомоги при гострому інфаркті міокарда, гострому мозковому інсульті, розвитку медичної реабілітації дорослим та дітям, забезпечення надання паліативної допомоги, підвищення якості надання первинної медичної допомоги населенню	технічної бази закладів охорони здоров'я громади та впровадження медичного сервісу	матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я громади та впровадження медичного сервісу в межах фінансових ресурсів місцевого бюджету та інших джерел, не заборонених чинним законодавством	комітет Смілянської міської ради; КНП «Смілянська міська лікарня» СМР; КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» СМР
Розвиток земельних відносин, містобудування та безбар'єрного простору				
1.	забезпечення ефективності використання та охорони земельних ресурсів	- виготовлення технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель громади та електронних документів для внесення відомостей про земельні ділянки до Державного земельного кадастру	формування земельних ділянок комунальної власності, внесення відомостей до ДЗК про земельні ділянки сформовані до 2004 року, з метою залучення їх користувачів до сплати за землю, як результат – збільшення надходжень до місцевого бюджету	Управління архітектури, регулювання забудови та земельних відносин міста
		- виготовлення робочих проектів землеустрою, у тому числі у разі виникнення потреби щодо рекультивації порушених земель внаслідок бойових дій, їх подальшої реалізації	у разі потреби здійснення комплексу робіт, який спрямований на відновлення продуктивності та екологічної цінності порушених земель, а також поліпшення стану навколишнього природного середовища	
		- виготовлення проектів землеустрою щодо організації і встановлення меж земель водного фонду та водоохоронних зон, обмежень у використанні земель та їх режимоутворюючих об'єктів	встановлення меж прибережних захисних смуг р. Тясмин та р. Гнилий Ташлик з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності	
2.	створення ринку земель	- формування переліку земельних ділянок для їх продажу або прав на них на земельних торгах	створення умов для отримання плати за землю у розмірі, що перевищує затверджений, для конкретного виду використання земель, відповідно, збільшення надходжень до бюджету	Управління архітектури, регулювання забудови та земельних відносин міста
3.	розбудова (функціонування) містобудівного кадастру місцевого рівня (місцевої	- збільшення кількості ліцензій програмного забезпечення; - надання доступу: - до робочих місць (в тому	- розвиток технічної бази для формування геоінформаційної системи Arc GIS, яка	Управління архітектури, регулювання забудови та земельних

	геоінформаційної системи)	<p>числі структурним підрозділам виконавчого комітету (управлінню економічного розвитку, фінансовому управлінню, управлінню житлово-комунального господарства);</p> <ul style="list-style-type: none"> - до місцевої геоінформаційної системи; - продовження навчання програмним забезпеченням на платформах Arc GIS; - збільшення кількості баз геопросторових даних та оприлюднення їх в місцевій геоінформаційній системі 	<p>забезпечить здешевлення та прискорення процесів планування, управління, проектування, будівництва, зниження ризиків прийняття неякісних інвестиційних рішень, створення привабливого інвестиційного клімату;</p> <ul style="list-style-type: none"> - збільшення місцевого банку геопросторових даних містобудівного кадастру, створення центрального банку геопросторових даних дозвільної документації містобудівного кадастру, створення модулів (сервісів, інструкцій навчання) для використання та перегляду опублікованих геопросторових даних; - збільшення ефективності при прийнятті управлінських рішень; - підвищення професійного рівня виконавців у сфері використання програмним забезпеченням 	відносин міста
4.	розроблення та оновлення містобудівної документації	<ul style="list-style-type: none"> - розроблення містобудівної документації місцевого рівня (детальних планів території) відповідно до вимог чинного законодавства та потреб територіальної громади; - приведення містобудівної документації у відповідність з вимогами законодавства в частині формату зберігання та оброблення даних (формування бази геоданих); - внесення відомостей про межі існуючих та проектних функціональних зон до Державного земельного кадастру - перенесення даних щодо містобудівної документації з паперових носіїв у векторну цифрову форму, в тому числі відповідно до вимог 	<ul style="list-style-type: none"> - вирішиться питання ефективного планування території, її раціонального використання, розвитку інфраструктури, збільшаться інвестиційні вкладення у розвиток та наповнення бюджету Смілянської міської територіальної громади; - економія бюджетних коштів на фінансуванні землевпорядних робіт (виготовлення проектів землеустрою при зміні цільового призначення 	Управління архітектури, регулювання забудови та земельних відносин міста

		містобудівного кадастру; - розроблення плану червоних ліній	земельних ділянок); - уточнення меж всіх обмежень у використанні земель згідно із законодавством, державними будівельними нормами, санітарно-гігієнічними нормами; - визначення параметрів забудови окремих земельних ділянок; - визначення містобудівних умов та обмежень для проєктування об'єкту будівництва; - створення передумов формування нових земельних ділянок, в тому числі таких, які виставлятимуться на земельні торги. Формування прозорих умов земельних аукціонів.	
5.	створення безбар'єрного простору у територіальній громаді	- підготовка проведення моніторингу щодо безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю згідно із затвердженим переліком об'єктів на 2026 рік; - виконання плану заходів з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року та внесення інформування про стан його виконання; - розгляд звернень на засіданнях Ради безбар'єрності від громадян з питань забезпечення безперешкодного доступу та впровадження відповідних заходів щодо їх усунення .	- створення доступного безбар'єрного середовища для жителів Смілянської територіальної громади; - покращення інфраструктури міського простору, усунення бар'єрів; - організація засідань Ради безбар'єрності, контроль за виконанням доручень та звернень громадян щодо усунення виявлених бар'єрів і визначення відповідальних виконавців.	Управління архітектури, регулювання забудови та земельних відносин міста
Житлово-комунальне господарство				
1.	покращення інфраструктури громади, забезпечення безпеки дорожнього руху	- утримання світлофорних об'єктів; - видалення аварійних, сухостійних дерев, кронація дерев; - встановлення та заміна дорожніх знаків, - організація надання послуг з біостерилізації безпритульних тварин; - організація нових	належний благоустрій громади, комфортне пересування транспорту та населення. Безпека дорожнього руху	Управління житлово-комунального господарства

		пішохідних переходів з виготовленням ПКД; - поточний ремонт та утримання міського фонтану; - поточний ремонт дитячих майданчиків; - придбання та встановлення пляжного обладнання у місцях масового відпочинку на воді; - забезпечення безперебійного функціонування міського фонтану на центральній площі; - поховання одиноких громадян, осіб без певного місця проживання, громадян, від поховання яких відмовились рідні, знайдених невідомих трупів		
2.	забезпечення населення послугою з цілодобового водопостачання та водовідведення	- реконструкція напірних колекторів від КНС-13; - реконструкція КНС -15 - реконструкція каналізаційних очисних споруд	усунення аварійної ситуації	Управління житлово-комунального господарства
3.	гарантоване цілодобове забезпечення питною водою мешканців	- буріння нових свердловин на Смілянському родовищі питних вод	зниження рівня енерговитрат	Управління житлово-комунального господарства
4.	забезпечення населення громади якісною послугою з централізованого опалення	- будівництво 2-х модульних котельнь	зниження рівня енерговитрат	Управління житлово-комунального господарства
5.	забезпечення населення якісною послугою зовнішнього освітлення	- утримання, поточний ремонт та реконструкція ліній, будівництво нових електромереж вуличного освітлення	підвищення рівню якості життя населення	Управління житлово-комунального господарства
Охорона навколишнього природного середовища				
1	забезпечення екологічної безпеки у сфері управління відходами	- забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів	забезпечення екологічної безпеки у сфері управління відходами, запобігання забрудненню навколишнього природного середовища, зменшення викидів парникових газів в атмосферне повітря, що сприятиме адаптації до зміни клімату, попередження утворення стихійних сміттєзвалищ	Управління житлово-комунального господарства
2.	розбудова та модернізація інфраструктури управління відходами (створення пункту збирання відходів та центру із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання,	- будівництво, розширення та реконструкція споруд, придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових, сільськогосподарських і промислових відходів виробництва,	забезпечення екологічно безпечного зберігання та захоронення побутових відходів, розвиток інфраструктури управління відходами, реалізація якої сприятиме адаптації до зміни клімату	Управління житлово-комунального господарства

	будівництво смітесортувальної лінії)	розчищення зелених насаджень; - налагодження системи роздільного збору відходів		
		- реконструкція полігону побутових відходів	будівництво (реконструкція) полігонів побутових відходів, розвиток інфраструктури управління відходами, реалізація якої сприятиме адаптації до зміни клімату	
3.	поліпшення якості атмосферного повітря: запровадження системи моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря; зменшення рівня забруднення атмосферного повітря	- моніторинг переліку суб'єктів господарювання, які здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу; - проведення відповідних заходів щодо порушення законодавства у сфері охорони атмосферного повітря та з метою запобігання забруднення атмосферного повітря; - розроблення програми державного моніторингу у галузі атмосферного повітря; - впровадження заходів по скороченню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб'єктами господарювання громади; - встановлення пунктів спостережень та ведення спостереження за рівнем забруднювальних речовин в межах Смілянської міської територіальної громади	запобігання забрудненню навколишнього природного середовища, зниження індексу забруднення атмосферного повітря, зменшення викидів парникових газів в атмосферне повітря, що сприятиме адаптації до змін клімату, попередження утворення стихійних сміттєзвалищ	Управління житлово-комунального господарства
4.	покращення стану водних ресурсів: зменшення обсягів скидів у водойми громади шляхом реконструкції та будівництва очисних споруд, реалізація проектів з відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок	- будівництво/реконструкція очисних споруд, каналізаційних систем (у тому числі розроблення проектно-кошторисної документації) - реконструкція каналізаційних насосних станцій №13, №15 (у т.ч. розроблення проектно-кошторисної документації). Реконструкція самоплинного каналізаційного колектора (у т.ч. розроблення проектно-кошторисної документації) - роботи, пов'язані з поліпшенням технічного стану та благоустрою водойм (у тому числі виготовлення проектно-кошторисної документації)	запобігання забрудненню річок Сріблянка та Тясмин, покращення стану що сприятиме адаптації до зміни запобігання забрудненню земельних ресурсів та ґрунтових вод підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану Смілянського водосховища	Управління житлово-комунального господарства
5.	розвиток природно-заповідного фонду та збереження біологічного,	- створення нових та/або розширення меж існуючих об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення	збільшення площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охорона та	Управління житлово-комунального господарства

	ландшафтного різноманіття: оголошення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду; встановлення меж територій та об'єктів природно – заповідного фонду	- виготовлення проектної документації зі встановлення в натурі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду (багатовікових дерев (дубів), розташованих на території громади	збереження встановлення меж об'єктів природно-заповідного фонду з метою їх охорони та збереження	
6.	охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів	- проведення інвентаризації зелених насаджень в межах громади	збереження та примноження зелених насаджень, покращення екологічного стану в громаді	Управління житлово-комунального господарства
7.	підвищення рівня екологічної культури населення, зокрема формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості	- забезпечення доступу громадських організацій та окремих громадян до екологічної інформації залучення громадськості до процесу екологічної освіти, виховання, просвітницької діяльності	збереження та примноження зелених насаджень, покращення екологічного стану в громаді	Управління житлово-комунального господарства

Характеристика наслідків для складових довілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я після реалізації рішень Програми

Чи може реалізація ДДП спричинити	Вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Атмосферне повітря				
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			+	Зменшення викидів від спалювання за рахунок розвитку системи використання альтернативних джерел енергії, енергозбереження
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		+		В разі збільшення транзитного містом транспортного потоку
Погіршення якості атмосферного повітря?			+	Озелення території громади, збільшення паркових зон сприятиме очищенню атмосферного повітря від викидів автотранспорту, підприємств
Появу джерел неприємних запахів?			+	Реалізація планової діяльності на території громади відповідно до вимог містобудівної документації з урахуванням вимог державних санітарних правил будови населених пунктів щодо розміщення нових об'єктів викидів
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?		+		Проведення заходів з озеленення території громади, збереження зелених зон, водних об'єктів та екосистем (ліси, болота), підтримка діяльності природних і регіональних ландшафтних парків та заповідників, впровадження альтернативних видів енергії, використання енергоефективних конструкцій будинків, компостування органічних відходів, переробка побутових відходів, впровадження заходів з організації утилізації твердих побутових відходів, запровадження заходів раціонального землекористування
Водне середовище				

Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			+	Зменшення забруднень внаслідок ліквідації несанкціонованих звалищ побутових відходів та зменшення видалення відходів, влаштування мереж водовідведення поверхневих та комунальних вод
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?			+	Модернізація систем водопостачання та водовідведення, очисних споруд
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод			+	Будівництво/ реконструкція очисних споруд, каналізаційних систем
Поява загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?		+		Будівництво та технічна експлуатація переливних дамб для регулювання водних потоків
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			+	
Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму водного об'єкту?			+	
Забруднення підземних водоносних горизонтів?			+	Влаштування водотривких покриттів в межах 1-го поясу зони санітарної охорони підземних джерел, забезпечення режиму використання 1-ї, 2-ї та 3-ї зони охорони
Відходи				
Збільшення кількості утворених чи накопичених промислових відходів?			+	Пріоритетним напрямком Програми є вирішення проблем у сфері управління відходами, стимулювання роздільного збору побутових відходів, що сприятиме зменшенню обсягів відходів
Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки			+	
Спорудження еколого-небезпечних об'єктів управління відходами?			+	Ліквідація несанкціонованих звалищ відходів, приведення до норм екобезпеки, створення пункту збирання відходів та центру із збирання відходів для їх ремонту з метою повторного використання, будівництво сміттесортувальної лінії
Утворення або накопичення радіоактивних відходів			+	

Земельні ресурси				
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			+	Підтримка органічного землеробствасприятиме формуванню сталих агроєкосистем
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			+	Раціональне землекористування, організація озелених посадок дерев на сільгоспугіддях
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			+	
Поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			+	
Біорізноманіття				
Негативний вплив на об'єкти Природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			+	Виготовлення проектної документації зі встановлення в природі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду (багатовікових дерев (дубів), розташованих на території громади
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			+	Збільшення площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охорона та збереження
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			+	
Будь-який вплив на наявні об'єкти історико- культурної спадщини?			+	Покращення умов для збереження і популяризації культурної спадщини
Населення та інфраструктура				
Вплив на стан забезпечення робочими місцями населення?	+			Збільшення робочих місць за рахунок соціально-економічного розвитку громади, будівництво індустріального парку
Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?		+		Розвиток транспортної мережі відповідно державних програм, зокрема «Розвиток автомобільних доріг України» та відповідно до вимог містобудівної документації місцевого рівня
Вплив на фінансово-	+			Розвиток зеленого туризму, різних секторів економіки, у

економічне забезпечення району?				тому числі і екологоорієнтованих (утилізація відходів, використання відновлювальних джерел тощо), залучення в межах громади релокованих підприємств
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			+	Опосередкованим результатом реалізації заходів Програми є зменшення екологообумовлених захворювань населення громади
Екологічне управління та моніторинг				
Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			+	
Погіршення екологічного моніторингу?			+	
Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			+	Забезпечення належного рівня готовності органів управління цивільного захисту та підпорядкованих їм сил і засобів до дій, спрямованих на ліквідацію можливих наслідків надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			+	
Інше				
Підвищення рівня використання будь-якого виду вторинних ресурсів?	+			Передбачено підтримку системи роздільного збору побутових відходів
Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			+	
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть значними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			+	

На основі здійсненого аналізу поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення (атмосферне повітря, водні та земельні ресурси, ґрунти, кліматичні фактори, рівня забруднення довкілля та здоров'я населення) сукупний вплив від реалізації Програми є екологічно допустимим. Реалізація Програми буде спрямована на досягнення екологічних цілей розвитку Смілянської міської територіальної громади та передбачає реалізацію заходів щодо створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду, покращення

енергопостачання та розвиток альтернативної енергетики, енергозаміщення, створення ефективної системи управління відходами, раціонального використання водних ресурсів, відновлення і підтримання природного стану поверхневих водойм, зменшення антропогенного впливу на природоохоронну зону, розширення рекреаційних територій і зеленого туризму та буде мати допустимий вплив на стан довкілля.

4. ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ, У ТОМУ ЧИСЛІ РИЗИКИ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, ЗОКРЕМА ЩОДО ТЕРИТОРІЙ З ПРИРОДООХОРОННИМ СТАТУСОМ (ЗА АДМІНІСТРАТИВНИМИ ДАНИМИ, СТАТИСТИЧНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ТА РЕЗУЛЬТАТАМИ ДОСЛІДЖЕНЬ)

З метою структурованого підходу до екологічних проблем було виділено наступні напрямки ризику впливу на довкілля та здоров'я населення.

Напрямки негативного впливу на довкілля та здоров'я населення.

1. Атмосферне середовище та повітря:
  - забруднення повітря м. Сміла;
  - забруднення повітря промисловими об'єктами, ТЕЦ;
  - забруднення повітря автотранспортом;
  - забруднення повітря транспортними засобами.
2. Водне середовище:
  - незадовільна охорона водних об'єктів;
  - забруднення прибережної зони;
  - забруднення водойм на території громади;
  - забруднення водних об'єктів громади;
  - забруднення річки Тясмин;
  - замулення русла річки Тясмин;
  - захаращення та засмічення прибережної зони;
  - незадовільний стан очисних споруд.
3. Побутова та господарська діяльність:
  - вивіз побутових відходів з приватного сектору;
  - відсутність контейнерів для сортування сміття;
  - відсутність переробки сміття в громаді;
  - незадовільний вивіз побутових відходів;
  - незадовільний стан міського сміттєзвалища;
  - спалювання опалого листя та сухої трави;
  - стихійні сміттєзвалища.
4. Біорізноманіття та рекреаційні ресурси:
  - Знищення лісових насаджень (вирубка).
5. Суміжна інфраструктура:
  - незадовільний стан дитячих майданчиків;
  - незадовільний стан доріг;
  - потреба в реконструкції тротуарів.

Шляхом камерального дослідження виявлені проблеми відносно напрямків впливу:

Напрямки впливу	Проблеми
Атмосферне середовище та повітря	Негативний вплив транзитних транспортних потоків по основних автомагістралях центральної частини міста; зростання рівня авто мобілізації населення; наявність залізниці, крупної залізничної станції з чотирма напрямками руху, вплив викидів місцевої ТЕЦ
Водне середовище	Обмілення та суттєве замулення русла річки Тясмин. Скид поверхневого стоку, що формується на території громади
Геологічне середовище та ландшафти	Незначні порушення ландшафтів суб`єктами господарської діяльності внаслідок проведення планованої діяльності та проектів розвитку
Ґрунтове середовище та ґрунти	Негативний вплив за рахунок неконтрольованості агротехнічних заходів, вплив за рахунок стихійних сміттєзвалищ
Життєва та господарська діяльність	Відсутність ефективної системи управління побутовими відходами
Акустичне середовище, електромагнітне поле та вібрація	Негативний вплив інфраструктури залізничного транспорту
Біорізноманіття та рекреаційні ресурси	Недостатній рівень забезпечення населення насадженнями загального користування відповідно до діючих норм
Здоров'я та організм людини	Відзначається локальний вплив на серцево-судинні систему та органи дихання
Суміжна інфраструктура	Погана якість дорожнього покриття, що в свою чергу призводить до надмірних викидів автотранспорту
Екологічне управління та моніторинг	Відсутність системи всеохоплюючого екологічного моніторингу

Також, з метою вирішення, зокрема, екологічних проблем робочою групою зі стратегічного планування було проведено ряд досліджень стану розвитку міста. На основі отриманих даних був проведений SWOT – аналіз та визначено стратегічне бачення Смілянської міської територіальної громади.

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ul style="list-style-type: none"> ✓ вигідне географічне розташування міста – в центрі України, розвинута логістична розв'язка транспортного та залізничного сполучення; ✓ залізнична станція – великий транспортний вузол південно-західного напрямку українських залізничних доріг; ✓ наявність діючих промислових підприємств, які мають ринки збуту по всій Україні та за її межами; ✓ наявність вільних промислових зон, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ низький рівень залучення інвестиційних ресурсів для розвитку економіки міста; ✓ низька інноваційна активність господарського комплексу; ✓ зменшення чисельності населення міста, трудова міграція кваліфікованих кадрів; ✓ низька платоспроможність населення; ✓ відсутні фінансові стимули та недосконалі інфраструктура

<p>земельних ділянок, приміщень для розвитку бізнесу;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ наявність банківських установ, кредитних спілок, центру надання адміністративних послуг для розвитку бізнесу; ✓ наявність сучасних комунікаційних систем і мереж (інтернет, зв'язок); ✓ розвинута сфера торгівлі, громадського харчування та обслуговування; ✓ наявність медичних закладів(в т.ч. опорних); ✓ розвинута мережа освітніх та дошкільних закладів; ✓ наявність профільних навчальних закладів для підготовки кадрів; ✓ наявність спортивної інфраструктури; ✓ наявність об'єктів історико-культурної спадщини та рекреаційних територій; ✓ наявність системи «Безпечне місто»; ✓ диверсифікована економіка; 	<p>підтримки бізнесу;</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ відсутність ефективної системи управління побутовими відходами та сучасного полігону; ✓ відсутність екологічної програми та низький рівень екологічного виховання населення; ✓ зношеність об'єктів житлово-комунального господарства та соціальної сфери; ✓ низький рівень упровадження проектів енергоефективності та новітніх технологій в житлово-комунальній сфері міста; ✓ недосконалий стан мережі автомобільних доріг(тротуари та велодоріжки); ✓ замулення та заростання руслу річки Тясмин; ✓ недостатність/неналежний стан місць культурного та змістовного дозвілля населення (публічні простори, зелені зони, місце для розваг); ✓ неналежний стан об'єктів спортивної, інфраструктури; ✓ незадовільний стан міського простору по безбар'єрності; ✓ значний рівень зносу очисних споруд.
Можливості	Загрози
<ul style="list-style-type: none"> ✓ покращення бізнес – клімату в Україні за рахунок впровадження реформ та припинення воєнних дій; ✓ підвищення інвестиційної привабливості України та Черкаського регіону; ✓ зростання світового попиту на продовольство; ✓ розвиток альтернативної енергетики у світі; ✓ розвиток логістичної інфраструктури регіону; ✓ діяльність проектів міжнародної допомоги, які підтримують реформи в Україні; ✓ зростання популярності туризму в Україні (зокрема зеленого туризму та активного відпочинку); ✓ підтримка держави в забезпеченні екологічної безпеки (очищення води, переробка сміття); ✓ збільшення демографічного 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ зatoryжна військова агресія росії проти України та продовження дії воєнного стану на території; ✓ коливання цін на світових енергетичних ринках; ✓ нестабільність курсу національної валюти та інфляція; ✓ висока вартість позичкових коштів в Україні; ✓ міграція населення (в т.ч. за кордон); ✓ погіршення кліматичної та екологічної ситуації в світі; ✓ поглиблення тіньового сектору економіки; ✓ поглиблення міжнародної економічної кризи внаслідок світової пандемії/епідемії; ✓ облізація кваліфікованих працівників місцевих підприємств та установ; ✓ енденція до акумулювання публічних

<p><i>потенціалу громади за рахунок інтеграції внутрішньо переміщених осіб в місцеве культурне середовище;</i></p> <p>✓ <i>відкритість закордонних партнерів до співпраці з вітчизняними інституціями громадського суспільства та місцевого самоврядування;</i></p> <p>✓ <i>посилення євро інтеграційних процесів та зовнішньоекономічних зв'язків із регіонами країн-членів ЄС.</i></p>	<p><i>фінансів на центральному рівні.</i></p>
--	---

Як зазначено у наведених вище таблицях, декілька екологічних ризиків мають комплексний вплив як на складові навколишнього середовища, так і на стан здоров'я населення.

Серед важливих проблем можна виділити наступні:

- забруднення повітря відбувається за рахунок викидів від стаціонарних і пересувних джерел. Забруднення повітря від стаціонарних джерел відбувається в межах СЗЗ від промислово-комунальних ділянок, які знаходяться в межах територіальної громади і визначені для територій виробничих підприємств різних класів шкідливості. Також значним є забруднення від транспорту.

- відсутність ефективної системи управління побутовими відходами (роздільний збір відходів, наявність розвинутої мережі приймальних пунктів вторинної сировини, переробка вторинних ресурсів) створюють передумови утворенню стихійних смітників, що негативно впливає на ґрунтове середовища та погіршує санітарно-гігієнічні умови навколишнього середовища.

Зазначені ризики є основними серед потенційних впливів на стан здоров'я населення.

У вересні 2018 року Всесвітньою організацією охорони здоров'я (далі - ВООЗ) було підготовлено Глобальну стратегію ВООЗ у сфері здоров'я, охорони довкілля та зміни клімату. В ній підкреслено, що загальновідомі екологічні ризики є причиною чверті усіх випадків смерті та захворювань у всьому світі. Не викликає сумніву, що безпека навколишнього природного середовища має важливий вплив на здоров'я та розвиток людини. Лише забруднення повітря, яке є одним з найбільш серйозних факторів ризику для здоров'я, щорічно викликає 7 мільйонів випадків смерті з причин, яких можна було б уникнути. При цьому 9 з 10 людей дихають забрудненим повітрям і майже 3 мільярди людей все ще змушені користуватися видами палива, що забруднюють навколишнє середовище, такими як тверде паливо або газ для опалення приміщень і приготування їжі. Більше половини населення до цього часу користується водопостачанням, засобами санітарії і гігієни, що не відповідають вимогам безпеки, в результаті чого кожен рік відбувається понад 800 000 випадків смерті, яких можна було уникнути. Більша частка випадків захворювання на малярію та інші хвороби тісно пов'язана зі станом водних екосистем, які можуть бути поліпшені за рахунок природоохоронних заходів.

У 2016 році ВООЗ було підготовлено другу редакцію (перша у 2006 році) доповіді «Запобігання захворюванню через здорове довкілля: глобальна оцінка тягаря хвороб від екологічних ризиків».

Проведений аналіз показує, що 23% глобальних смертей (і 26% випадків смерті серед дітей віком до п'яти років) пов'язані з змінними факторами навколишнього природного середовища. При цьому 68% цих смертей та 56% розрахункових втрат часу непрацездатності можуть бути оцінені з використанням доказових порівняльних методів оцінки ризиків. Оцінка інших екологічних впливів була здійснена за допомогою експертних висновків.

Найбільш поширеними із списку захворювань, викликаних несприятливими факторами довкілля, є інсульт, ішемічна хвороба серця, діарея та рак. При цьому від зазначених хвороб найбільше потерпає населення в країнах з низьким рівнем доходу.

Відомо, що прямо пов'язати ті чи інші наслідки для здоров'я населення з впливом конкретних підприємств дуже важко (так само, як і навпаки, довести відсутність такого зв'язку), оскільки вплив на здоров'я часто неспецифічний і носить опосередкований характер.

Можуть спостерігатися кумулятивні ефекти, пов'язані з декількома видами господарської діяльності. Так, наприклад, захворювання дихальної системи можуть бути наслідками впливу як об'єктів паливно-енергетичного комплексу, так і металургійної та/або хімічної промисловості.

Однак у рамках СЕО відсутня необхідність доведення зв'язку між здоров'ям населення та впливом Програми. Достатньо виявити можливі ризики для здоров'я населення, пов'язані з реалізацією проекту Програми.

Приймаючи до уваги інформацію можна зробити наступні висновки:

- вплив екологічної ситуації (наряду з генетичними факторами та способом життя) є основоположним фактором, що визначає стан здоров'я населення;
- в Україні наявна тенденція до зростання захворюваності населення, що мешкає в промислових регіонах;
- у промислових регіонах рівень захворюваності респіраторними захворюваннями та злоякісними новоутвореннями перевищує рівень по Україні;
- для поліпшення ситуації необхідний комплекс заходів, спрямованих на зменшення забруднень та негативного впливу на здоров'я населення, а також соціально-економічних заходів, спрямованих на підвищення якості життя, таких, як поліпшення інфраструктури, підвищення доступності та якості медичної допомоги тощо;
- при безпосередньому проектуванні окремих об'єктів необхідно враховувати особливу увагу для зниження екологічного навантаження в регіонах при модернізації, перепрофілюванні та/або виведенні з експлуатації об'єктів промислового призначення.

5. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗАПОБІГАННЯМ НЕГАТИВНОМУ ВПЛИВУ НА ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, ВСТАНОВЛЕНІ НА МІЖНАРОДНОМУ, ДЕРЖАВНОМУ ТА ІНШИХ РІВНЯХ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ, А ТАКОЖ ШЛЯХИ ВРАХУВАННЯ ТАКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (від 25.06.1991 № 1264-ХІІ, зі змінами) визначено, що до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

- а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;
- б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;
- в) участь у розробленні стандартів щодо регулювання використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища від забруднення та інших шкідливих впливів;
- г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;
- г) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне

середовище (крім скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);

д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері управління відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

д-1) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (від 28.02.2019 № 2697-VIII). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (від 30.09.2019 № 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Також, на загальнодержавному та місцевому рівнях можна відзначити такі документи, за якими встановлюються зобов'язання та заходи у сфері охорони довкілля та сталого використання природних ресурсів на загальнодержавному та місцевому рівнях:

- Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 №443-р);

- Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелювання (розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 №271-р; постановою Кабінету Міністрів України від 04.12.2019 №1065 термін виконання заходів НПД продовжено до 2025 року);

- План заходів щодо виконання Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року (розпорядження КМУ від 30.05.2025 №483-р);

- Закон України «Про засади державної регіональної політики» (від 05.02.2015 №156-VIII);

- Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки (постанова КМУ від 05.08.2020р. №695, із змінами, затвердженими постановою КМУ від 13.08.2024 № 940);

- Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційного плану її реалізації у 2022 – 2024 роках, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;

- Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки (рішення Черкаської обласної ради від 11.09.2020 № 38-9/VII);

- Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;

- План заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р;

- Державна стратегія управління лісами України до 2035 року з операційним планом її реалізації у 2022 – 2024 роках, затверджені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;

- Водна стратегія України на період до 2050 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134;

- Операційний план заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 р. № 483-р;

- Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;

- План заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р.

- Рішення Координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням, створеної згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 20, зокрема стосовно схвалення представлених НААН добровільних національних завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель (далі - НРДЗ) за напрямом «Підтримання вмісту органічної речовини (гумусу) у ґрунтах», а також допоміжних заходів щодо досягнення НРДЗ за напрямами «Відновлення зрошення і поліпшення еколого-меліоративного стану зрошуваних земель» та «Відновлення та стале використання торфовищ». Відповідні завдання і заходи щодо НРДЗ також зазначені у рішенні Ради національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 № 111/2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації»;

- Методичні рекомендації щодо врахування кліматичного компонента в документах державного планування та під час здійснення стратегічної екологічної оцінки, затверджені наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 31.10.2024 № 1382.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (від 01.07.2015 № 562-VIII), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (від 20.03.2018 № 2354-VIII).

Інші документи міжнародного рівня:

- Директива №2003/4/ЄС про доступ громадськості до екологічної інформації та про сканування Директиви №90/313/ЄС;

- Директива №2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 13 жовтня 2003 року про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у рамках Співтовариства та вне сєння змін і доповнєнь до Директиви Ради 96/61/ЄС зі змінами і доповненнями, внесеними Директивою 2004/101/ЄС;

- Директива №2010/75/ЄС про промислові викиди;

- Директива №2008/50/ЄС про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи;

- Директива №98/83/ЄС про якість води, призначеної для споживання людиною, зі змінами і доповненнями, внесеними Регламентом (ЄС) №1882/2003 і Регламентом (ЄС) 596/2009;

- Цілі Сталого Розвитку, затверджених 70-ю сесією Генеральної асамблеї ООН (резолюція від 25.09.2015 70/1), серед іншого з урахуванням Указу Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» та розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку»;

- Конвенція про біологічне різноманіття, підписану від імені України 11 червня 1992 року у м.Ріо-де-Жанейро (Бразилія) і ратифіковано Верховною радою України 29 листопада 1994 року.

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги в галузі охорони атмосферного повітря регулюються Законом України «Про охорону атмосферного повітря», Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншими нормативноправовими актами. Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря - постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних

факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря» (від 13.03.2002 № 300, зі змінами).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (від 06.06.1995 № 213/95-ВР) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування» від 07.02.2017 № 1830-VIII, яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування» (від 13.03.2002 № 321, зі змінами); постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується» (від 11.09.1996 № 1100, зі змінами);

- державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;

- план управління річковими басейнами Дніпра та Дону на 2025-2030 роки (розпорядження КМУ від 01.11.2024 № 1077-р);

- наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами» постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів» (від 18.12.1998 № 2024, зі змінами).

Правові засади у сфері управління відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами» від 20.06.2022 № 2320-IX, Національною стратегією управління відходами в Україні до 2030 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 № 820), Національний план управління відходами до 2033 року (розпорядження КМУ від 27.12.2024 № 1353-р) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й управління ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та управління відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері управління відходами визначаються статтею 20 Закону «Про управління відходами».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так, Законом України «Про інвестиційну діяльність» (від 18.09.1991 № 1560-XII) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (від 23.05.2017 № 2059-VIII).

Зобов'язання у сфері охорони довкілля, встановлені на регіональному і місцевому рівні:

- Програма охорони навколишнього природного середовища м. Сміла на 2025-2027 роки (рішення міської ради від 26.06.2024 № 82-44/VIII із змінами від 18.06.2025 № 99-59/ VIII).

З метою врахування питань пом'якшення та адаптації до зміни клімату в документах державного планування всіх рівнів та при виконанні стратегічної екологічної оцінки Міністерство енергетики та захисту довкілля України надано рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування, зокрема оцінки викидів парникових газів (ПГ) від землекористування, земельного покриття, ведення лісового господарства та землеперетворень на території регіону чи громади.

На поточний момент для оцінки викидів ПГ від земельного покриття використовується методологія та оцінки реалізованих чи запланованих змін у землекористуванні. Секретаріат Рамкової конвенції ООН про зміну клімату рекомендує використовувати методологічний підхід Міжурядової групи з питань зміни клімату (Intergovernmental Panel on Climate Change). Ця методологія включає наступні основні елементи:

- 1) необхідну класифікацію видів покриття;
- 2) методи обрахування викидів від кожного виду покриття;
- 3) методи обрахування викидів при перетворенні однієї категорії в іншу;
- 4) методи та джерела отримання інформації.

Класифікацію видів покриття:

1. Лісові площі (FO-Forest Lands). Ця категорія включає в себе всі землі з деревною рослинністю, яка відповідає пороговим критеріям, що використовуються для визначення лісової площі в національному кадастрі парникових газів. Вона також включає системи з рослинної структурою, яка в даний час не перевищує, але потенційно здатна досягти значень порогових критеріїв, що використовуються країною для визначення категорії лісової площі. Це мінімальна площа 0,1 га; мінімальна ширина 20 м; мінімальна зімкнутість крон (проекція зімкнутості крон на площину 30%).

2. Оброблені землі (CR-Croplands). Ця категорія включає землі під культурами, в тому числі рисові поля і системи агролісомеліорації, в яких показники структури рослинних угруповань знаходяться нижче порогових критеріїв, що використовуються для категорії лісових площ.

3. Пасовища (GR-Grasslands). Ця категорія включає землі, придатні для випасу худоби, і пасовища, які не ідентифіковано, як оброблені землі. Вона також включає системи з деревною рослинністю та іншою (не трав'яною) рослинністю, такою, наприклад, як рослини і чагарники, що знаходяться нижче порогових критеріїв, які використовуються для категорії лісових площ. Ця категорія також включає всі пасовища від цілинних земель до зон відпочинку, а також сільськогосподарські та лісово-пасовищні системи відповідно до національних визначень. До складу категорії включаються сіножаті (сільськогосподарські угіддя, які систематично використовуються для сінокосіння), до яких потрібно включати рівномірно вкриті деревною та чагарниковою рослинністю на площі до 20% ділянки і пасовища (сільськогосподарські угіддя, які систематично використовуються для випасу худоби), визначені за формами №№ 11-зем, 12-зем, 15-зем, 16-зем, а також інші землі, що на 25 і більше % вкриті деревною, чагарниковою чи трав'яною рослинністю та не включені в інші категорії землекористування.

4. Водно-болотні угіддя (WE-Wetlands). Ця категорія включає території торфорозробок (WE2) і землі, які покриті або насичені водою протягом усього року або частини року (наприклад, торфовища) і які не підпадають під категорії лісових площ, оброблюваних земель, пасовищ або поселень (WE1). Вона включає водосховища в якості керованих об'єктів та природні річки і озера в якості некерованих об'єктів.

5. Поселення (SE-Settlements). Ця категорія включає всі облаштовані землі, включаючи транспортну інфраструктуру і поселення будь-якого розміру, якщо тільки вони

вже не включені в інші категорії, а також інфраструктурні і зелені об'єкти міст (парки, сквери).

6. Інші землі (OT–Other Lands). Ця категорія включає позбавлений рослинності ґрунт, скельний ґрунт, лід і все земельні площі, які не входять до жодної з п'яти категорій, зазначених вище.

Для вирішення екологічних проблем громади та відповідності документу державного планування екологічним вимогам, Програмою передбачено ряд заходів, а саме:

- реалізація проєктів з розвитку та реконструкції систем теплопостачання, модернізація комунальної теплоенергетики;

- реалізація проєктів з розвитку та реконструкції систем водопостачання та водовідведення: проведення реконструкції та капітального ремонту діючих водопровідних і каналізаційних мереж, насосних і каналізаційних насосних станцій тощо;

- реалізація проєктів у сферах благоустрою та управління побутовими відходами: розроблення та здійснення ефективних і комплексних заходів з утримання територій громади у належному стані, придбання контейнерів для роздільного збирання відходів, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових відходів;

- запровадження на території області автоматизованої системи моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря;

- впровадження заходів по скороченню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб'єктами господарювання міста;

- будівництво/реконструкція очисних споруд, каналізаційних мереж (у тому числі розроблення проєктно-кошторисної документації);

- відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану водних об'єктів;

- будівництво берегозакріплювальних споруд, проведення заходів направлених на запобігання розвитку небезпечних геологічних процесів;

- створення нових та/або розширення меж існуючих об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;

- виготовлення проєктної документації зі встановлення в природі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду області;

- формування екологічної мережі, включення територій та об'єктів до переліку територій та об'єктів екологічної мережі;

- сприяння у реалізації заходів з охорони, захисту та відтворення лісів з залученням до таких заходів населення громади;

- організація інформаційно-освітніх та виховних заходів, спрямованих на формування у населення екологічного світогляду, поширення інформації про необхідність збереження та відтворення лісових ресурсів;

- організація проведення стратегічної екологічної оцінки Програми економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік.

Враховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що Програма, відповідає цілям екологічної політики, встановлених на національному та регіональному рівнях; враховує більшість з них і пропонує комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

6. ОПИС НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ВТОРИННИХ, КУМУЛЯТИВНИХ, СИНЕРГІЧНИХ, КОРОТКО-, СЕРЕДНЬО- ТА ДОВГОСТРОКОВИХ (1, 3-5 ТА 10-15 РОКІВ ВІДПОВІДНО, А ЗА НЕОБХІДНОСТІ - 50-100 РОКІВ), ПОСТІЙНИХ І ТИМЧАСОВИХ, ПОЗИТИВНИХ І НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ

Згідно методичних рекомендацій Міндовкілля та інших нормативних документів суб'єктів регулювання і контролю, наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я

населення - це будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенний), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

За походженням екологічний вплив може бути первинним, тобто безпосередньо пов'язаним з впливом проекту на екосистему і вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі.

Під кумулятивним впливом розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому видів антропогенної діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови. Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які впливають одночасно протягом тривалого періоду часу поступово накопичуючись, підсумовуючись можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні або хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують її можливість їх асиміляції або трансформації.

При дотриманні та виконанні всіх передбачених комплексних захисних і охоронних заходів, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу який супроводжуються негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин не передбачається.

Змін клімату і мікроклімату в результаті планованої діяльності не очікується, оскільки в результаті експлуатації об'єкту відсутні значні виділення теплоти та парникових газів. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, відсутні.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів, їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту – відсутні.

Можливі тимчасові наслідки для довкілля - при виконанні підготовчих та будівельних робіт вплив на навколишнє середовище на атмосферне повітря матиме короточасний та локальний характер, викиди здійснюватимуться при роботі ДВЗ будівельних машин та механізмів.

Умовно постійними (сезонними) наслідками для довкілля будуть викиди автотранспорту з двигунами внутрішнього згорання. Значного негативного впливу під час планованої діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається. Помірний вплив на довкілля є можливим, однак може бути мінімізований у випадку виконання рекомендацій, наведених у данному документі.

Несприятливі наслідки від кліматичних змін. За відсутності заходів адаптації збільшуються ризики посух, пожеж, вітрової ерозії, що можуть значно вплинути на біорізноманіття та існування рідкісних оселищ Смарагдової мережі «Черкаській бір».

Програмою не передбачені заходи, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі природоохоронні території, в тому числі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ), об'єктів Смарагдової мережі. На подальших етапах реалізації визначених Програмою завдань, в тому числі коли заплановані заходи будуть територіально прив'язані, передбачається уточнення таких впливів. Основним ризиком є негативний вплив зон санітарної охорони при виборі ділянки, наближеної до об'єктів ПЗФ для будівництва та розширення споруд, придбання для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових, сільськогосподарських і промислових відходів виробництва, відходів розчищення зелених насаджень при реалізації заходів 3.8. Охорона навколишнього природного середовища.

Також, варто звернути увагу на те що, відсоток заповідних територій у громаді дуже низький, тому доцільно звернути увагу на території, які є перспективними до заповідання. Такі території визначені в розділі 2.

Також, указом Президента України від 23 березня 2021 року №111/2021 «Про рішення Ради національної безпеки та оборони України від 23 березня 2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації» визначено необхідність розроблення місцевої екомережі, зокрема п. 2 зазначеного Указу, місцевим органам виконавчої влади необхідно вжити у 2021 році заходів щодо розроблення та затвердження регіональних та місцевих схем формування екологічної мережі. Закон України «Про екологічну мережу України» в статті 11 визначає повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері формування, збереження та використання екомережі, зокрема забезпечення «розроблення та виконання регіональних і місцевих схем та програм розвитку екомережі, проведення необхідних для цього наукових досліджень». Порядок розробки схеми екомережі визначається «Методичними рекомендаціями щодо розроблення регіональних та місцевих схем екомережі», затверджені Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 13.11.2009 № 604.

Також, в результаті аналізу була здійснена комплексна оцінка ймовірного впливу Програми економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік (негативний вплив, або пом'якшення, чи покращення ситуації) на складові довкілля, відповідно до контрольного переліку, наведеного в таблиці. Варто зауважити, що ступінь можливих впливів визначався з урахуванням виключно у межах ділянок реалізації проєктних рішень з урахуванням та відносно вже існуючих рівнів впливу на ті чи інші складові довкілля та враховує очікуване зростання проєктної чисельності населення.

Таблиця 6.1 Оцінка ймовірного впливу Програми економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік на довкілля відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація впливу Програми економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік спричинити:	Негативний вплив			Пом'якшення існуючої ситуації
	Так	Ймовірно	Ні	
Атмосферне повітря				
Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел		+		+
Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел		+		+
Погіршення якості атмосферного повітря			+	+
Появу джерел неприємних запахів			+	
Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату				
Водні ресурси				
Збільшення обсягів скидів у поверхневі води		+		
Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)			+	+
Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню		+		+
Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод		+		
Поява загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)			+	
Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту			+	
Порушення гідрологічного та гідрохімічного			+	

режиму водного об'єкту				
Зміна напрямку або швидкості потоків підземних вод			+	
Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)			+	
Забруднення підземних водоносних горизонтів			+	
Відходи				
Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів			+	+
Збільшення кількості відходів IV класу небезпеки		+		+
Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки			+	
Спорудження екологонебезпечних об'єктів управління відходами			+	
Земельні ресурси				
Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару		+		
Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів			+	
Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу			+	
Поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури			+	
Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель		+		+
Біорізноманіття				
Негативний вплив на об'єкти природнозаповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)			+	+
Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві			+	+
Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин			+	
Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			+	
Населення та інфраструктура				
Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території		+		+
Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі		+		
Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему, зміни в структурі транспортних потоків		+		
Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень		+		+
Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги		+		
Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей			+	+
Екологічне управління та моніторинг				
Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки			+	+
Погіршення екологічного моніторингу			+	+
Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження			+	
Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва			+	+

Інше				
Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів			+	
Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу			+	+
Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії		+		
Суттєве порушення якості природного середовища			+	
Появу можливостей досягнення коротко-термінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому			+	+
Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть значними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямиий або опосередкований вплив на добробут людей			+	

Проведені аналізи виявили потенціал для позитивного впливу проєкту Програми економічного і соціального розвитку на навколишнє середовище та здоров'я населення. Водночас, було виявлено ряд ризиків та потенційних негативних наслідків, пов'язаних з основними рішеннями щодо планування, прийнятими в даному проєкті. До головних ризиків відносяться:

- не прийняття заходів з оновлення та модернізації комунальної інженерної інфраструктури може призвести до збільшення аварійності мереж та тривалого відключення споживачів від необхідних послуг, що особливо небезпечно в зимовий період.

Зазначені ризики можливо виключити лише на стадії реалізації проєкту Програма економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік.

До позитивних результатів реалізації проєкту можна віднести фактори, які при реалізації рішень стратегічного розвитку, таких як формування свідомості громадян щодо ставлення до екології, покращення стану атмосферного повітря на території громади, очікується позитивний вплив на здоров'я населення.

7. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ

Заходи, спрямовані на покращення стану атмосферного повітря, впровадження новітніх технологій, пов'язаних з економією палива, встановлення на підприємствах високоефективного очисного обладнання дозволить зберегти та відновити природний стан атмосферного повітря та створити сприятливі умови для життєдіяльності населення.

Виконання документу державного планування відповідно до проведеного аналізу не буде мати суттєвих наслідків для довкілля. Усі заходи передбачені в Програмі економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік є локальними. Конкретні заходи щодо захисту атмосферного, водного та ґрунтового середовища вживаються відповідно до специфіки окремих джерел забруднення.

Для вирішення екологічних проблем громади та відповідності документу державного планування екологічним вимогам, Програмою передбачено ряд заходів, а саме:

- реалізація проєктів з розвитку та реконструкції систем тепlopостачання, модернізація комунальної теплоенергетики;

- реалізація проєктів з розвитку та реконструкції систем водopостачання та водовідведення: проведення реконструкції та капітального ремонту діючих водopровідних і каналізаційних мереж, насосних і каналізаційних насосних станцій тощо;

- реалізація проєктів у сферах благоустрою та управління побутовими відходами: розроблення та здійснення ефективних і комплексних заходів з утримання територій громади

у належному стані, придбання контейнерів для роздільного збирання відходів, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових відходів;

- запровадження на території області автоматизованої системи моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря;

- впровадження заходів по скороченню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб'єктами господарювання міста;

- будівництво/реконструкція очисних споруд, каналізаційних мереж (у тому числі розроблення проектно-кошторисної документації);

- відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану водних об'єктів;

- будівництво берегозакріплювальних споруд, проведення заходів направлених на запобігання розвитку небезпечних геологічних процесів;

- створення нових та/або розширення меж існуючих об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;

- виготовлення проектної документації зі встановлення в природі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду області;

- формування екологічної мережі, включення територій та об'єктів до переліку територій та об'єктів екологічної мережі;

- сприяння у реалізації заходів з охорони, захисту та відтворення лісів з залученням до таких заходів населення громади;

- організація інформаційно-освітніх та виховних заходів, спрямованих на формування у населення екологічного світогляду, поширення інформації про необхідність збереження та відтворення лісових ресурсів;

- організація проведення стратегічної екологічної оцінки Програми економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік.

Враховуючи результати аналізу можна зробити висновок, що Програма, відповідає цілям екологічної політики, встановлених на національному та регіональному рівнях; враховує більшість з них і пропонує комплекс заходів, спрямованих на їх виконання.

Перелік інвестиційних проектів, що планується реалізувати у 2026 році для запобігання, зменшення та пом'якшення негативного впливу наслідків для довкілля та здоров'я населення:

№ п/п	Найменування інвестиційного проекту	Назва та адреса підприємства (установи, організації)	Терміни реалізації проекту	
			дата початку реалізації проекту	дата завершення реалізації проекту
1.	Капітальний ремонт харчоблоку Смілянської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 1 Смілянської міської ради Черкаської області за адресою: вул. Незалежності 66, м. Сміла, Черкаської області	Управління освіти, молоді та спорту	2026	2026
2.	Капітальний ремонт харчоблоку Смілянської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 11 Смілянської міської ради Черкаської області за адресою: вул. Репіна, 47 м. Сміла, Черкаської області		2026	2026
3.	Капітальний ремонт харчоблоку Смілянської спеціалізованої школи I-III ступенів № 12 Смілянської міської ради Черкаської області за адресою: вул.		2026	2026

	Захисників України 33, в м. Сміла, Черкаської області			
4.	Капітальний ремонт тротуару по вул. Тараса Шевченка в м. Сміла, Черкаської області	Управління житлово-комунального господарства	2026	2026
5.	Реконструкція двох ниток дюкерів напірних колекторів від КНС-13 через річку Сріблянка у місті Сміла Черкаської області		2026	2026
6.	Капітальний ремонт тротуару по вул. Соборна в м. Сміла, Черкаської області		2026	2026
7.	Капітальний ремонт тротуару по вул. Героїв Холодноярців в м. Сміла, Черкаської області		2026	2026
8.	Будівництво блочно-модульної газової котельні потужністю 5 МВт у м. Сміла Черкаської області (на території, обмеженої вул. Мазура, Рєпіна, Павлова та пров. Павлова)		2026	2026
9.	Будівництво блочно-модульної газової котельні потужністю 3,4 МВт у м. Сміла Черкаської області (на території, обмеженої вул. Мазура, Промисловою та внутрішньо кварталним проїздом від вул. Промислової)	Управління житлово-комунального господарства	2026	2026
10.	Капітальний ремонт теплових мереж від 25-49ТК16 до 25-49ТК14 по вул. Рєпіна в м. Сміла Черкаського району, Черкаської області		2026	2026
11.	Проектування капітального ремонту окремих ділянок теплової мережі Смілянської міської територіальної громади		2026	2026
12.	Розроблення проектної документації на встановлення когенераційної установки потужністю 0,5 МВт для резервного електроживлення котелень №1 та №7		2026	2026
13.	Реконструкція без зміни зовнішніх геометричних розмірів газової котельні №7		2026	2026
14.	Впровадження роздільного збирання відходів паперу на території м. Сміла Черкаської області		2026	2026
15.	Забезпечення мешканців приватного сектору індивідуальними контейнерами для збирання та вивезення побутових відходів		2026	2026
16.	Реконструкція каналізаційних очисних споруд у м. Сміла Черкаської області		2026	2026
17.	Реконструкція каналізаційної насосної станції КНС15.		2026	2026
18.	Буріння нових свердловин на Смілянському родовищі питних вод		2026	2026
19.	Капітальний ремонт частини шостого поверху будівлі поліклінічного відділення КНП «Смілянська міська лікарня» СМР за адресою вул. Героїв Холодноярців, 82, м. Сміла, Черкаської області	КНП «Смілянська міська лікарня» Смілянської міської ради	2026	2026
20.	Капітальний ремонт ліфтової шахти зі встановленням вантажного ліфта головного лікувального корпусу КНП «Смілянська міська лікарня» СМР за адресою вул. Героїв Холодноярців, 82, м. Сміла, Черкаської області		2026	2026

21.	Капітальний ремонт вимощення трьох поверхової будівлі КНП «ЦПМСД» СМР	КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги» Смілянської міської ради	2026	2026
22.	Капітальний ремонт – улаштування третього поверху три поверхової будівлі КНП «ЦПМСД» СМР		2026	2026
23.	Капітальний ремонт фасаду будівлі КНП «Смілянська міська стоматологічна поліклініка» СМР	КНП «Смілянська міська стоматологічна поліклініка» Смілянської міської ради	2026	2026
24.	Створення (нове будівництво) місцевої автоматизованої системи централізованого оповіщення (МАСЦО) в Смілянській міській територіальній громаді Черкаського району Черкаської області	Відділ з питань цивільного захисту та оборонної роботи	2026	2026

Окрім зазначених заходів з забезпечення функціонування спроможної мережі закладів охорони здоров'я, програмою передбачено вжиття додаткових заходів:

- утворення наглядової ради в закладах охорони здоров'я;
- проведення імунопрофілактики та захист населення від вакцинокерованих інфекцій;
- покращення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я громади та впровадження медичного сервісу;
- забезпечення населення доступними та якісними лікарськими засобами та виробами медичного призначення за рахунок державного та місцевого бюджетів, розміщення інформації щодо залишків лікарських засобів та виробів медичного призначення на сайтах закладів охорони здоров'я громади з метою забезпечення інформування населення;
- організація, координація роботи з участі органів місцевого самоврядування громади, підприємств, установ, організацій комунальної форми власності у програмах з надання міжнародної допомоги, грантових програмах для фінансування проєктів у сферах освіти, культури, охорони здоров'я, житлово-комунального господарства, інфраструктури тощо;
- доведення сигналів і повідомлень до осіб з фізичними, психічними, інтелектуальними та сенсорними порушеннями, підприємствам, установам і організаціям, що надають послуги особам з інвалідністю та маломобільним групам населення, визначених Смілянською МТГ, або за місцем роботи зазначених осіб (у доступній для них формі), керівників інтернатних закладів, закладів охорони здоров'я, які мають ліжковий фонд;
- підтримка ментального здоров'я учасників освітнього процесу;
- впровадження системи здорового харчування у закладах загальної середньої освіти;
- оновлення матеріально-технічної бази харчоблоків;
- покращення якості шкільного харчування;
- проведення заходів з популяризації та утвердження здорового і безпечного способу життя та культури серед молоді;
- проведення навчально-тренувальних зборів з підготовки до участі у всеукраїнських змаганнях, забезпечення участі у всеукраїнських змаганнях збірних команд громади, фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів.

Реалізація Програми передбачає виконання заходів та проєктів, що стосуються розвитку сфери забезпечення Смілянської територіальної громади системами інженерної інфраструктури, забезпечення умов цивільного захисту населення, раціонального використання природних ресурсів, розвитку об'єктів та закладів охорони здоров'я, соціального забезпечення населення, виконання яких є невід'ємною складовою при створенні сприятливого в екологічному відношенні життєвого середовища.

Атмосферне середовище

Програма передбачає реалізацію завдань, спрямованих на зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних і пересувних джерел, поліпшення якості атмосферного повітря (пріоритетні напрямки - п. 3.8. Програми).

Для цього Програмою пропонуються такі заходи:

- моніторинг переліку суб'єктів господарювання, які здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу;
- проведення відповідних заходів щодо порушення законодавства у сфері охорони атмосферного повітря та з метою запобігання забруднення атмосферного повітря;
- розроблення програми державного моніторингу у галузі атмосферного повітря;
- впровадження заходів по скороченню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб'єктами господарювання громади;
- встановлення пунктів спостережень та ведення спостереження за рівнем забруднювальних речовин в межах Смілянської міської територіальної громади.

Для зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря під час будівництва (реконструкції) мають застосовуватися звукоізолюючі матеріали та протиамоортизаційні пристрої для зниження вібраційного та шумового навантаження при будівництві та експлуатації об'єктів, що є джерелами шуму та вібрації. Для зменшення негативного впливу необхідно передбачати проведення будівельних робіт у робочий час.

Земельні ресурси

Програмою передбачається реалізація заходів для покращення стану та ефективного використання земельних ресурсів териоріальної громади, а саме:

- розширення бази інвестиційних пропозицій: вільні земельні ділянки типу greenfield, виробничі приміщення типу brownfield, об'єкти нерухомості;
- надання інформації для оновлення інвестиційного порталу області Invest in Cherkasy Region;
- регулярне оновлення інвестиційного паспорту громади;
- виготовлення технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель громади та електронних документів для внесення відомостей про земельні ділянки до Державного земельного кадастру;
- виготовлення робочих проєктів землеустрою, у тому числі у разі виникнення потреби щодо рекультивації порушених земель внаслідок бойових дій, їх подальшої реалізації;
- проведення повторної нормативної грошової оцінки земель населених пунктів;
- формування переліку земельних ділянок для їх продажу або прав на них на земельних торгах.

Під час будівництва та реконструкції об'єктів, передбачених Програмою, необхідно дотримуватись заходів для забезпечення нормативного стану земельних ресурсів та ґрунтів:

- дотримання екологічних вимог, установлених законодавством України, при проектуванні, розміщенні та будівництві об'єктів;
- обов'язкове дотримання меж території, відведеної для будівництва;
- максимальне збереження площі земельних ділянок з ґрунтовим і рослинним покривом;
- складування верхнього шару ґрунту на спеціально відведених майданчиках з наступним його використанням при рекультивації;
- всі будівельні матеріали мають бути розміщені на спеціально відведеній ділянці з твердим покриттям;
- заправка будівельної техніки лише закритим способом - автозаправниками;
- недопущення порушення гідрологічного режиму земельних ділянок;
- відокремлення небезпечних відходів на етапі збирання чи сортування та передача спеціалізованим підприємствам, які мають ліцензії на здійснення операцій у сфері управління небезпечними відходами.

Водні ресурси

Програма містить широкий спектр заходів, здатних покращити стан водних ресурсів громади шляхом зменшення негативного впливу на поверхневі водойми та підземні води, в тому числі:

- будівництво/реконструкція очисних споруд, каналізаційних систем (у тому числі розроблення проектно-кошторисної документації);
- реконструкція каналізаційних насосних станцій №13, №15 (у т.ч. розроблення проектно-кошторисної документації).
- заміна водопровідної мережі;
- заміна запірної арматури на мережах водопостачання м. Сміла;
- заміна пожежних гідрантів на мережах водопостачання в м.Сміла.

Природно-заповідний фонд, біорізноманіття

Програмою передбачається ряд заходів для збереження об'єктів природно – заповідного фонду та біорізноманіття, а саме:

- створення нових та/або розширення меж існуючих об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення виготовлення проектної документації зі встановлення в натурі (на місцевосці) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду (багатовікових дерев (дубів), розташованих на території громади;

- проведення інвентаризації зелених насаджень в межах громади.

З метою зменшення та запобігання впливу на територію Смарагдової мережі необхідне здійснення заходів:

- рекомендується для підвищення рівня обізнаності населення та підвищення екологічної свідомості удосконалити систему інформування населення щодо оперативного висвітлення екологічних питань, стимулювати громадян залучатися до використання енергозберігаючих технологій у побуті, створити та або/впроваджувати шкільні та позашкільні освітні програми для молоді;

- стимулювання суб'єктів господарювання до розвитку систем екологічного управління, яке забезпечує впорядкування контролю за комплектуючими, сировиною і матеріалами та продукцією, викидами та відходами, які виникають внаслідок окремих виробничих процесів;

- проведення інформування населення щодо місцерозташування цінних територій (ПЗФ, Смарагдової мережі та інших), а також дозволених режимів їх використання;

- на перспективу рекомендовано розробити програму оцінки екосистемних послуг оцінки громади, зокрема під час стратегічних екологічних оцінок цільових програм та оцінок впливу на довкілля планованої діяльності; інформувати мешканців громади про екосистемні послуги наявних екосистем та вразливих біотопів; створити “Білу книгу благоустрою громади”, із описом біотопів громади, місцевих видів флори і фауни, особливостей поведінки із такими видами. Заходи із озеленення, рекультивациі проводити відповідно до переліку “Білої книги”;

- рекомендовано розробити схему локальної екомережі громади згідно указу Президента України від 23.03.2021 року №111/2021 «Про рішення Ради національної безпеки та оборони України від 23.03.2021 року «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері та першочергові заходи щодо їх нейтралізації»;

- забезпечити: урахування вимог статей 7, 26, 38 та ін. Закону України «Про природно-заповідний фонд України»; врахування питань охорони дикої флори та фауни і природних середовищ існування на території Смарагдової мережі; дотримання вимог Бернської конвенції (у т.ч. резолюцій 4, 6 її Постійного комітету); врахування необхідності забезпечення збереження у довгостроковій перспективі природних оселищ та видів природної фауни і флори, що підлягають особливій охороні в Європі та вказані у стандартних формах даних територій Смарагдової мережі.

Управління відходами

Для нормалізації процесів у сфері управління відходами Програмою передбачається забезпечення екологічної безпеки у сфері управління відходами шляхом виконання заходів:

- забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів;
- будівництво, розширення та реконструкція споруд, придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових, сільськогосподарських і промислових відходів виробництва, відходів розчищення зелених насаджень;
- налагодження системи роздільного збору відходів;
- реконструкція полігону твердих побутових відходів.

Виконання заходів, передбачених Програмою, матиме позитивний вплив на всі складові довкілля, поліпшення загального екологічного та естетичного стану території Смілянської громади.

8. ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ, ЩО РОЗГЛЯДАЛИСЯ, ОПИС СПОСОБУ, В ЯКИЙ ЗДІЙСНЮВАЛАСЯ СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА, У ТОМУ ЧИСЛІ БУДЬ-ЯКІ УСКЛАДНЕННЯ (НЕДОСТАТНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ТАКОЇ ОЦІНКИ)

Головним завданням Програми є реалізація пріоритетних цілей і заходів, спрямованих на стабілізацію економічного та соціального розвитку громади в умовах війни, впровадження механізмів, направлених на подолання існуючих та мінімізацію подальших наслідків від воєнної агресії російської федерації. На підставі зібраних матеріалів формувались різні варіанти та сценарії.

Відпрацювання альтернатив полягало у виявленні оптимального варіанту. У свою чергу для виявлення оптимального варіанту можуть застосовуватись різні методи. Для оцінювання ДДП використано метод експертного оцінювання за бальною системою.

Для цього було визначено наступні альтернативи:

Варіант 1. «Нульова» альтернатива – відмова від прийняття будь яких управлінських рішень, що можуть вплинути на зміну існуючого балансу «забезпечення життєдіяльності – довкілля».

У випадку, якщо Програма економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік не буде затверджена, то не відбудеться координації спільних дій місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, територіальних органів міністерств у співпраці з представниками бізнесу, направлених на:

- ліквідацію руйнувань на пошкоджених об'єктах внаслідок військової агресії російської федерації;
- створення умов для безперебійного та надійного функціонування усіх систем життєзабезпечення в громаді, зокрема інженерно-транспортної, енергетичної, комунальної інфраструктури та соціальної сфери;
- залучення інвестицій;
- налагодження та розвиток міжнародного співробітництва, зокрема експорту;
- створення умов для розвитку підприємництва;
- забезпечення якості та доступності широкого спектра публічних, медичних і соціальних послуг, в тому числі для внутрішньо переміщених осіб, учасників бойових дій та ветеранів війни;
- збереження довкілля та раціонального використання природних ресурсів;
- покращення стану об'єктів спортивної, історико-культурної інфраструктури.

Варіант 2. «Оптимістична» альтернатива – формування умов для позитивної динаміки з темпами відновлення, відбудови та економічного росту значно вище загальноукраїнських,

формування сприятливого інвестиційного клімату за рахунок розвитку нових промислових майданчиків. Відбудеться:

- зростання інтересу до України з боку інвесторів;
- повернення трудових мігрантів, інтеграція ВПО;
- активізація місцевого самоврядування та участі громадськості;
- залучення зовнішньої технічної допомоги, участь у міжнародних проектах;
- розвиток промислового парку "Сміла" та легалізація бізнесу.
- оптимізація мережі освітніх, медичних і культурних закладів;
- підвищення заробітної плати та професійної кваліфікації населення.

Даний варіант дозволяє суттєво вплинути на економічний стан в громаді, але значно вплинуло на збільшення навантаження на навколишнє природне середовище.

Варіант 3. «Прагматична» альтернатива – формування умов для позитивної динаміки з темпами відновлення, відбудови та економічного росту Смілянської міської територіальної громади значно на рівні або нижче загальноукраїнських, покращення якості життя населення за рахунок розвитку сервісних послуг, «екологізації» діяльності промислового сектору, а саме:

- стале зростання економіки громади;
- підвищення рівня задоволеності населення;
- позитивне міграційне сальдо;
- розширення інвестиційного потенціалу громади;
- Збільшення бюджету розвитку громади.

Даний варіант дозволяє створити позитивну динаміку в економічному розвитку громади, з одночасно оптимальним навантаженням на навколишнє природне середовище.

Напрямки впливу	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3
Атмосферне середовище та повітря	2	4	3
Водне середовище	4	3	6
Геологічне середовище та ландшафти	1	2	1
Грунтове середовище та ґрунти	2	3	3
Життєва та господарська діяльність	3	4	4
Акустичне середовище, електромагнітне поле та вібрація	2	2	2
Біорізноманіття та рекреаційні ресурси	2	3	2
Здоров'я та організм людини	3	3	2
Суміжна інфраструктура	3	3	2
Екологічне управління та моніторинг	2	2	2
Всього	24	29	31

Внаслідок експертного оцінювання для реалізації було обрано Варіант 3 Програми.

В процесі проведення стратегічної екологічної оцінки використано такі методи:

Статистичний метод ґрунтується на кількісних показниках, які дають можливість зробити висновок про темпи розвитку процесу в майбутньому. Сутність його полягає в отриманні і спеціалізованому обробленні прогнозних оцінок об'єкта через опитування висококваліфікованих фахівців (експертів) у певній сфері науки, техніки, виробництва.

Метод експертних оцінок, який використовується при відсутності про об'єкт прогнозування достовірних відомостей і, якщо об'єкт не підлягає математичному аналізу. Суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів-експертів.

Метод аналогій полягає в тому, що закономірності розвитку одного процесу з певними поправками можна перенести на інший процес, для якого потрібно зробити прогноз.

Метод екстраполяції полягає в перенесенні встановленого характеру розвитку певної території чи процесу в майбутнє. Цей метод ефективний при короткостроковому прогнозуванні стосовно об'єкта, який тривалий час розвивався рівномірно без значних відхилень. ґрунтується він на вивченні кількісних і якісних параметрів досліджуваного

об'єкта за попередні роки з подальшим логічним продовженням, окресленням тенденцій його розвитку у прогнозованому періоді;

Метод моделювання полягає у побудові моделей, які розглядають з урахуванням імовірної або бажаної зміни прогнозованого явища на певний період, користуючись прямими або опосередкованими даними про масштаби та напрями змін. При побудові прогнозних моделей необхідно виявити фактори, від яких суттєво залежить прогноз; з'ясувати їх співвідношення з прогнозованим явищем; розробити алгоритм і програми моделювання змін довкілля під дією певних факторів.

Для здійснення стратегічної екологічної оцінки використано вищевказані методи, зокрема здійснено: збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників; проведення аналізу слабких та сильних сторін проекту Програми з точки зору екологічної ситуації; проведення консультацій з громадськістю щодо екологічних цілей; проведення оцінки впливу Програми на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення; надано рекомендації із моніторингу фактичного впливу впровадження Програми на довкілля.

Серед факторів, що ускладнили проведення стратегічної екологічної оцінки можна виділити наступні:

- відсутність статистичних відомостей та інших характеристик для кожного окремого населеного пункту громади та просторової прив'язки статистичних даних та рішень Програми для можливості більш цілісної їх оцінки;
- неповнота оцінки проблем довкілля та пріоритизації таких проблем, пов'язані з недостатньою взаємодією суб'єктів, прямо та опосередковано пов'язаних із територією, на яку розробляється Програма.

9. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ ДОКУМЕНТА ДЕРЖАВНОГО ПЛАНУВАННЯ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Програми економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік. Замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення. Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Протокол про СЕО встановлює необхідність здійснення моніторингу значного впливу на довкілля, у тому числі здоров'я населення, від реалізації затвердженого плану або програми. Результати моніторингу мають бути доведені до відома природоохоронних органів і органів охорони здоров'я, а також громадськості. Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про реалізацію плану або програми;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що план або програма виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Моніторинг має виконуватися у відповідності до вимог «Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020р. №1272.

Організація моніторингу вимагає визначення того, хто повинен здійснювати моніторинг, хто повинен забезпечувати доступ до результатів, що має бути предметом моніторингу, яка інформація повинна оприлюднюватися (безпосередні дані вимірювань або результати їх аналізу), де слід здійснювати моніторинг, з якою періодичністю і протягом якого часу, коли слід оприлюднити результати, які методи моніторингу та поширення інформації слід використовувати.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО. Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів та аналізі досягнення запланованих результатів.

Екологічні індикатори для моніторингу виконання Програми

№ п/п	Індикатор	Періодичність	Хто проводить моніторинг
Забруднення повітря (показники згідно з Постановою від 14.08.2019 № 8270)			
1.	Викид найпоширеніших забруднюючих речовин (оксид вуглицю, пил, діоксиди азоту та сірки) в атмосферне повітря-усереднений річний рівень пилу в атмосферному повітрі населених пунктів громади	1 раз на рік	Представники Держпродспожив-Служби
2.	Антропогенні викиди парникових газів та поглинання парникових газів об'єктами зелених насаджень. Одиниця вимірювання обох показників – умовні тони СО-еквіваленту		Автоматичні станції моніторингу
3.	Індекс забруднення атмосфери		
4.	Антропогенні викиди парникових газів та поглинання парникових газів водними об'єктами міста. Одиниця вимірювання обох показників – умовні тони СО-еквіваленту	Відповідно Закону України “Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів”	Статистична звітність згідно зазначеного Закону Лабораторний центр
Водні ресурси			
5.	Обсяг забору та використання свіжої води	1 раз на рік	Комунальне підприємство, що відповідає за водо забезпечення Статистична звітність суб'єктів господарювання
6.	Обсяг скидання зворотних вод у водні об'єкти		
7.	Обсяги скидання очищення і недостатньо очищених зворотних вод у водні об'єкти - частка скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти у загальному обсязі скидів, %		
8.	Якість води у річках (Показники Нормативів ЕБВО від 30.07.2012)		
9.	Аналіз проб, взятих з централізованої мережі та криниць громадського користування (Показники згідно Д санПіН 2.2.4-171-10)	1 раз на рік	Лабораторний центр
Енергетика			
10.	Споживання енергоресурсів установами комунальної власності	Щотижневий оперативний контроль	Уповноважена ОМС особа
11.	Споживання енергоресурсів населенням на тис. мешканців		
Відходи (Державний класифікатор відходів ДК 005-96)			
12.	Обсяги утворення побутових відходів на території громади	Відповідно до плану перевірок та позапланово	Державна екологічна інспекція; представники органів місцевого самоврядування та місцевих громадських організацій
13.	Обсяги утворення промислових відходів на території громади		

			Статистична звітність суб'єктів господарювання (форма 1-ТПВ)
Грунти			
14.	Площа орних земель (ріллі) та їх частка у загальній площі території	1 раз на рік	Уповноважений орган місцевого самоврядування
15.	Площа сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей та пасовищ) та їх частка у загальній площі території		
16.	Площа відновлених земель та екосистем, площа рекультивованих земель та земель, на яких проводяться заходи з консервації		
17.	Частка сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом у загальній площі сільськогосподарських угідь		
Екомережа			
18.	Площа лісів та лісистість території	1 раз на рік	Уповноважений орган місцевого самоврядування Дані земельного кадастру Дані дистанційного зондування землі
19.	Площа зелених насаджень території – пропорція озелених територій в громаді (площа фактичних озелених територій поділена на площу території громади. Площа фактично озелених територій визначається за індексом NDVI - густи багаторічна рослинність)		
20.	Кількість територій та об'єктів природно-заповідного фонду, площа земель територій та об'єктів природно-заповідного фонду та їх частка у загальній площі території		
Розробка сучасної просторово-планувальної документації (генеральні плани, схема планування території громади, зоннінг), ГІС			
21.	Детальні плани територій	За містобудівної необхідності	Виконавчий комітет органу місцевого самоврядування
22.	Генеральні плани територій (коригування, внесення змін)		
23.	Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади		
Здоров'я населення			
24.	Рівень захворюваності населення, осіб	1 раз на рік	Управління охорони здоров'я Черкаської ОДА
25.	Кількість новоутворень жителів громади, осіб		

Моніторинг передбачає проведення таких заходів:

- визначення об'єкта Моніторингу;
- збір даних, що забезпечують отримання результатів Моніторингу;
- обробка отриманих даних в процесі Моніторингу;
- аналіз отриманих даних в процесі Моніторингу;
- структурування баз даних за геопросторовою інформацією Моніторингу, що забезпечують зберігання та оперативне використання отриманої інформації.

В грудні 2019 року Верховною Радою України прийнято Закон України № 337-IX «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» (далі – Закон), який введено в дію вже з 1 січня 2021 року.

Впровадження Закону є невід'ємною частиною кліматичної політики в Україні, що встановлено і відповідає операційному плану заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2024 №483-р.

Відповідно до вимог Закону визначені Урядом великі і середні промислові підприємства з 2021 року зобов'язані готувати плани з моніторингу викидів парникових газів та щорічно звітувати про викиди.

Запровадження системи моніторингу, звітності і верифікації викидів парникових газів є важливим елементом у реалізації кліматичної політики України. Це перший крок до апуску

системи торгівлі викидами парникових газів – економічного інструменту стимулювання їх скорочення.

Моніторинг проводиться постійно, його результати заносяться у базу даних містобудівного кадастру та оформляються у вигляді аналітичного звіту, який враховується під час розроблення програм соціально-економічного розвитку та внесення змін до документу державного планування. Технологічна складова Моніторингу встановлюється з урахуванням показників інформації Моніторингу і програмно-технічних комплексів обробки інформації та виду вихідних матеріалів з визначенням технологічної схеми проведення робіт камеральної обробки матеріалів спостережень, переліком робочих операцій збору показників, їх параметрів точності та формування бази даних.

Моніторинг та контроль заходів з реалізації Програми, який можливо проводити щороку за такими показниками

Індикатор	Характеристика	Джерело даних
Забруднення повітря		
Вміст забруднюючих речовин в атмосферному повітрі	Оксид вуглецю, діоксид азоту, сірки та вуглецю, пил. Значення повинні не перевищувати ГДК	Управління житлово-комунального господарства ВК СМР. Черкаський обласний центр з гідрометеорології
Викиди парникових газів та поглинання парникових газів	Одиницями виміру показників - тонни CO ₂ - еквіваленту	Управління житлово-комунального господарства ВК СМР. Черкаський обласний центр з гідрометеорології
Індекс забруднення атмосфери	Інтегральний показник забруднення атмосфери	Черкаський обласний центр з гідрометеорології
Водні ресурси		
Обсяг забору та використання свіжої води	Куб.м.	КП «ВодГео», комунальні установи громади
Об'єм водозабору та водопостачання, обсяги скидання зворотних вод	Обсяг забору води оборотного водопостачання, повторного, послідовного водопостачання. Обсяги забору та використання свіжої води, обсяги скидання зворотних вод у водні об'єкти	КП «ВодГео»
Вміст забруднюючих речовин у контрольному створі річок	Обсяг скидів забруднених та недостатньо очищених стічних вод у водні об'єкти, вміст забруднюючих речовин у водних об'єктах, сполуки групи азоту, БСК, ХСК, фосфати, завислі речовини.	Регіональний офіс водних ресурсів у Черкаській області Регіональний офіс водних ресурсів у Черкаській області, Черкаський обласний центр з гідрометеорології, Державна установа „Черкаський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України“, Державна екологічна інспекція Центрального округу
Енергетика		
Споживання енергоресурсів	Обсяг споживання електроенергії Смілянською міською ТГ, кВ	ПАТ «Черкасиобленерго»
Управління відходами		
Кількість утворених відходів I-IV групи небезпеки	Загальне число утворення відходів	Головне управління статистики у Черкаській області
Кількість заборонених/утилізованих відходів	Число заборонених відходів на полігонах, утилізованих на сміттєспалювальних заводах	Департамент будівництва Черкаської ОДА, Смілянська міська територіальна громада
Ґрунти		
Площа сільськогосподарських угідь	Площа орних земель та сільськогосподарських угідь	Смілянська міська територіальна громада, Управління Державного

	екстенсивного використання (сіножатей та пасовищ) та їх частка у загальній площі території	земельного кадастру в Черкаській області
Площа рекультивованих земель	Площа відновлених земель та екосистем, площа рекультивованих земель та земель, на яких проводяться заходи з консервації	Смілянська міська територіальна громада, Управління Державного земельного кадастру в Черкаській області
Екомережа		
Екологічна мережа	Площа лісів та лісистість території	Управління екології та природних ресурсів Черкаської ОДА, Смілянська міська територіальна громада, Управління Державного земельного кадастру в Черкаській області
Озеленення	Площа зелених насаджень території - пропорція озелених територій в громаді (площа фактичних озелених територій поділена на площу території громади. Площа фактично озелених територій визначається за індексом NDVI – густи багаторічна рослинність)	Управління екології та природних ресурсів Черкаської ОДА, Смілянська міська територіальна громада, Управління Державного земельного кадастру в Черкаській області
Площа територій ПЗФ	Кількість і площа територій та об'єктів ПЗФ	Управління екології та природних ресурсів Черкаської ОДА, Смілянська міська територіальна громада, Управління Державного земельного кадастру в Черкаській області
Просторово-планувальна документація, ГІС		
Містобудівна документація	Кількість розробленої і затвердженої в установленому порядку містобудівної документації, відсоток забезпечення громади містобудівною документацією	Виконавчий комітет Смілянської міської ради
ГІС	Наявність впровадженого містобудівного кадастру, адресного реєстру, кількість обладнаних робочих місць адміністраторів розбіт з геоінформаційних систем та містобудівного кадастру	Виконавчий комітет Смілянської міської ради
Здоров'я населення		
Рівень захворюваності населення	Показники загальної захворюваності (на 1000 осіб) дітей, підлітків, дорослих	Управління охорони здоров'я Черкаської ОДА Смілянська міська територіальна громада

10. ОПИС ЙМОВІРНИХ ТРАНСКОРДОННИХ НАСЛІДКІВ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ (ЗА НАЯВНОСТІ)

Враховуючи географічне положення громади та локальний рівень документу планування, транскордонні наслідки від виконання Програми не передбачаються.

11. РЕЗЮМЕ НЕТЕХНІЧНОГО ХАРАКТЕРУ

Здійснення стратегічної екологічної оцінки регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку». Впровадження стратегічної екологічної оцінки (далі – СЕО) створило умови для здійснення такої оцінки до прийняття рішення про затвердження документів державного планування відповідно до вимог Директиви 2001/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 27 червня 2001 р. про оцінку наслідків окремих планів та програм для довкілля.

Основні законодавчі документи, що діють цій сфері:

- Конституція України;
- Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року»;
- Закон України «Про ратифікацію Протоколу про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті»;
- Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»;
- Закон України «Про засади державної регіональної політики».

Стратегічна екологічна оцінка, згідно базового закону – процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій, врахування у документі державного планування звіту про стратегічну екологічну оцінку, результатів громадського обговорення та консультацій, інформування про затвердження документа державного планування.

Документ державного планування «Програма економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 рік» є узагальненою програмою з реалізації пріоритетних цілей і заходів, спрямованих на стабілізацію економічного та соціального розвитку громади в умовах війни, впровадження механізмів, направлених на подолання існуючих та мінімізацію подальших наслідків від воєнної агресії російської федерації.

Програма економічного і соціального розвитку Смілянської міської територіальної громади на 2026 р. ставить цілі, закладає принципи їх досягнення, орієнтується на залучення усіх верств громади до соціально-економічних процесів, забезпечення належних умов життя для всіх мешканців та наближення стандартів життя до рівня провідних міст України.

У Програмі наведено аналіз та тенденції економічного і соціального розвитку громади за 2025 рік, визначено ключові заходи, які необхідно реалізувати для досягнення пріоритетних цілей, основні показники економічного і соціального розвитку громади, перелік галузевих та міських програм, перелік інвестиційних проєктів, що планується реалізувати у 2026 році.

Програма відповідає завданням та пріоритетним напрямам Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки (постанова КМУ від 05.08.2020 № 695, із змінами, затвердженими постановою КМУ від 13.08.2024 № 940), Стратегії розвитку Черкаської області на період 2021 – 2027 роки (рішення обласної ради від 11.09.2020 № 38-9/VII), Стратегії розвитку Смілянської міської територіальної громади до 2027 року (рішення міської ради від 19.11.2025 № 106-2/VIII), Цілям сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019), основним засадам (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2030 року (Закон України від 28.02.2019 №2697-VIII), Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року (розпо рядження КМУ від 30.05.2025 №483-р).

Реалізація Програми забезпечується спільною роботою усіх структурних підрозділів виконавчого комітету міської ради в співпраці з представниками бізнесу та громадськими організаціями.

Фінансування заходів Програми здійснюватиметься за рахунок різних джерел: коштів міського бюджету, субвенцій з державного бюджету, власних коштів підприємств і організацій розташованих на території громади, міжнародної фінансової та технічної допомоги, благодійної, гуманітарної, спонсорської допомоги та інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

Смілянська міська громада — територіальна громада в Україні, в Черкаській області. Утворена 17 липня 2020 року постановою Верховної Ради України № 807. Перші вибори відбулись 25 жовтня 2020 року.

КАТОТТГ: UA71080390000078978

Адміністративний центр – місто Сміла. Населення громади становить 65,7 тис осіб. Кількість населених пунктів: 2. До підпорядкування Смілянської міськради входить селище Ірдинівка. Площа територіальної громади: 39,85 км².

Загальна площа земель у межах міста Сміла становить - 3973 га, із усіх земель: природоохоронного призначення - 33,2 га, оздоровчого призначення -12,0 га, рекреаційного призначення - 24,6 га, історико-культурного призначення -10,6 га.

Ресурсно-сировинний потенціал міста представлений нерудними корисними копалинами: мергель, поклади граніту, моріон, горючі сланці, топаз, темно-сірий гранодіорит, сієніт, гіпс, каолінові глини, графіт, фосфорити, осадові залізні руди.

Магістральні залізничні та шосейні дороги мають вихід до Києва, Одеси, Дніпра, Львова.

Транспортна система:

- залізнична станція «ім. Т. Шевченка»;
- залізнична станція «СМІЛА»;
- автостанція «АС – 1»;
- автостанція «АС – 2».

Залізнична станція ім. Т. Шевченка – великий транспортний вузол південнозахідного напрямку українських залізничних доріг. Дільнична вузлова електрофікована залізнична станція Шевченківської дирекції Одеської залізничної дороги, розміщена на перехресті основних магістралей.

Основні проблеми пов'язані з впливом на довкілля та здоров'я людини в Смілянській громаді:

- Атмосферне середовище та повітря – негативний вплив транзитних транспортних потоків по основних автомагістралях центральної частини міста; зростання рівня автомобілізації населення; наявність залізниці, крупної залізничної станції з чотирма напрямками руху, вплив викидів місцевої ТЕЦ.

- Водне середовище – обмілення та суттєве замулення русла річки Тясмин. Скид поверхневого стоку, що формується на території населеного пункту, існуючі ризики через недостатнє очищення каналізаційних стоків, що призводить до забруднення поверхневих водойм, неможливості збільшення обсягів стоків у разі подальшого розвитку міста; відсутність розвиненої централізованої дощової каналізації; природна жорсткість і надлишок окислів заліза і марганцю в наявних родовищах артезіанських питних вод, потреба в розширенні заходів очищення і знезалізнення при повному переході на водопостачання міста з альтернативного водозабору.

- Геологічне середовище та ландшафти – незначні порушення ландшафтів суб'єктами господарської діяльності внаслідок проведення запланованої діяльності та проектів розвитку.

- Ґрунтове середовище та ґрунти – негативний вплив за рахунок неконтрольованості агротехнічних заходів, вплив за рахунок стихійних сміттєзвалищ Життева та господарська діяльність – відсутність ефективної системи управління відходами.

- Акустичне середовище, електромагнітне поле та вібрація – негативний вплив інфраструктури залізничного транспорту.

- Біорізноманіття та рекреаційні ресурси – недостатній рівень забезпечення населення насадженнями загального користування відповідно до діючих норм.

- Здоров'я та організм людини – відзначається локальний вплив на серцево-судинні систему та органи дихання.

- Суміжна інфраструктура – погана якість дорожнього покриття, що в свою чергу призводить до надмірних викидів автотранспорту.

- Екологічне управління та моніторинг – відсутність системи всеохоплюючого екологічного моніторингу.

Виконання документу державного планування відповідно до проведеного аналізу не буде мати суттєвих наслідків для довкілля. Усі заходи передбачені в Програмі є локальними. Конкретні заходи щодо захисту атмосферного, водного та ґрунтового середовища вживаються відповідно до специфіки окремих джерел забруднення.

Перелік необхідних пріоритетних цілей для запобігання, зменшення та пом'якшення негативного впливу наслідків для довкілля та здоров'я населення, комплекс яких включає:

- сприяти утвердженню цінностей здорового життя, моральних цінностей у молодіжному середовищі;

- проведення спортивних заходів (навчально-тренувальні збори, участь у всеукраїнських змаганнях збірних команд області, обласні чемпіонати та Кубки), фізкультурно- оздоровчих та спортивно- масових заходів серед різних верств населення;

- розвиток та підтримка дитячого, дитячо-юнацького, резервного спорту та спорту вищих досягнень з олімпійських та неолімпійських видів спорту, спорту інвалідів та ветеранів, учасників бойових дій;

- покращення матеріально- технічної бази спортивних споруд, продовження реконструкції, модернізації та будівництва спортивних об'єктів та споруд області;

- удосконалення мережі закладів охорони здоров'я в умовах інфраструктурного етапу реформи охорони здоров'я;

- підвищення якості надання медичної допомоги при гострому інфаркті міокарда, гострому мозковому інсульті, розвиток медичної реабілітації дорослим та дітям, забезпечення надання паліативної допомоги;

- захист прав та інтересів дітей, які проживають на території Смілянської міської територіальної громади, забезпечення права кожної дитини на зростання в сімейному оточенні, максимальне охоплення сімейними формами виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, соціальна підтримка сімей з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах;

- залучення молоді в життя громади й до процесу прийняття рішень;

- соціальна та психологічна підтримка (надання соціальних послуг) ветеранам, які завершили або тимчасово призупинили свою військову кар'єру та повернулись до цивільного життя (їх сімей);

- створення (функціонування) містобудівного кадастру місцевого рівня (місцевої геоінформаційної системи);

- забезпечення ефективності використання та охорони земельних ресурсів;

- створення ринку земель;

- розроблення та оновлення містобудівної документації;

- створення безбар'єрного простору у територіальній громаді;

- покращення інфраструктури громади, забезпечення безпеки дорожнього руху;

- забезпечення населення послугою з цілодобового водопостачання та водовідведення;

- гарантоване цілодобове забезпечення питною водою мешканців;

- забезпечення населення громади якісною послугою з централізованого опалення;

- забезпечення населення якісною послугою зовнішнього освітлення;

- забезпечення екологічної безпеки у сфері управління відходами;

- модернізація інфраструктури управління відходами (створення центрів з сортування твердих побутових відходів, перевантажувальних пунктів);
- поліпшення якості атмосферного повітря: запровадження системи моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря; зменшення рівня забруднення атмосферного повітря;
- покращення стану водних ресурсів: зменшення обсягів скидів у водойми громади шляхом реконструкції та будівництва очисних споруд;
- розвиток природно-заповідного фонду та збереження біологічного, ландшафтного різноманіття: оголошення нових територій та об'єктів природно-заповідного фонду;
- встановлення меж територій та об'єктів природно – заповідного фонду;
- охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів;
- підвищення рівня екологічної культури населення, зокрема формування в суспільстві екологічних цінностей і підвищення його екологічної свідомості.

Негативними наслідками впливу деяких заходів Програми на земельні ресурси може бути вилучення земель під будівництво нових інженерних мереж, нових будівель та споруд. Проте, деякі з цих заходів компенсуються за рахунок їх позитивного впливу на навколишнє середовище та населення в результаті планової діяльності, зокрема, за рахунок розвитку інженерних мереж та покращання рівня захисту населення від наслідків агресії рф. Вплив інших об'єктів буде оцінено на подальших етапах проектування після конкретизації характеристики кожного окремого об'єкта.

Потенційними джерелами впливу на ґрунти під час проведення будівельно-демонтажних робіт є:

- зменшення вологості ґрунтів за рахунок асфальтування території; порушення природного стоку поверхневих вод за рахунок планування території, траншейної прокладки різних комунікаційних мереж тощо;

- випадкові проливи паливно-мастильних матеріалів.

Смілянська міська територіальна громада в результаті реалізації Програми економічного розвитку має забезпечити проведення заходів щодо:

- проведення заходів з популяризації та утвердження здорового і безпечного способу життя та здоров'я культури серед молоді;

- проведення навчально-тренувальних зборів з підготовки до участі у всеукраїнських змаганнях, забезпечення участі у всеукраїнських змаганнях збірних команд області, фізкультурно-оздоровчих та спортивно-масових заходів;

- надання фінансової підтримки громадським організаціям фізкультурно-спортивної спрямованості;

- продовження реконструкції, модернізації та будівництва спортивних об'єктів та споруд

міської територіальної громади;

- забезпечення функціонування спроможної мережі закладів охорони здоров'я;

- утворення наглядової ради в закладах охорони здоров'я;

- покращення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я громади та впровадження медичного сервісу;

- забезпечення населення доступними та якісними лікарськими засобами та виробами медичного призначення за рахунок державного та місцевого бюджетів, розміщення інформації щодо залишків лікарських засобів та виробів медичного призначення на сайтах закладів охорони здоров'я громади з метою забезпечення інформування населення;

- проведення капітальних ремонтів закладів охорони здоров'я;

- підтримка та розвиток мережі прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу;

- розширення послуги патронатного виховання;

- активізація роботи з сім'ями, які перебувають в складних життєвих обставинах;

- формування у молоді лідерських якостей і навичок участі у сферах суспільного життя, виховання активної життєвої позиції, відповідальності та обов'язку, обізнаності з питань громадської діяльності шляхом діяльності молодіжного простору;

- проведення груп взаємо підтримки;
- виготовлення технічної документації із землеустрою щодо інвентаризації земель громади та електронних документів для внесення відомостей про земельні ділянки до Державного земельного кадастру;
- поліпшення якості атмосферного повітря: запровадження системи моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря; зменшення рівня забруднення атмосферного повітря;
- виготовлення робочих проєктів землеустрою, у тому числі у разі виникнення потреби щодо рекультивації порушених земель внаслідок бойових дій, їх подальшої реалізації;
- формування переліку земельних ділянок для їх продажу або прав на них на земельних торгах;
- розроблення містобудівної документації місцевого рівня (детальних планів території) відповідно до вимог чинного законодавства та потреб територіальної громади;
- приведення містобудівної документації у відповідність з вимогами законодавства в частині формату зберігання та оброблення даних (формування бази геоданих);
- внесення відомостей про межі існуючих та проєктних функціональних зон до Державного земельного кадастру;
- перенесення даних щодо містобудівної документації з паперових носіїв у векторну цифрову форму, в тому числі відповідно до вимог містобудівного кадастру;
- розроблення плану червоних ліній;
- проведення моніторингу доступності об'єктів фізичного оточення;
- проведення моніторингу доступності захисних споруд цивільного захисту відповідно до встановлених норм доступності;
- підготовка пропозицій по формуванню та реалізації політики органу місцевого самоврядування у сфері створення безбар'єрного простору;
- розгляд звернень громадян по впровадженню заходів, спрямованих на досягнення безперешкодного доступу, на засіданнях Ради безбар'єрності;
- виконання завдань, що покладені на управління;
- утримання світлофорних об'єктів;
- видалення аварійних, сухостійних дерев, кронація дерев;
- встановлення та заміна дорожніх знаків,
- організація надання послуг з біостерилізації безпритульних тварин;
- організація нових пішохідних переходів з виготовленням ПКД;
- поточний ремонт та утримання міського фонтану;
- поточний ремонт дитячих майданчиків;
- придбання та встановлення пляжного обладнання у місцях масового відпочинку на воді;
- забезпечення безперебійного функціонування міського фонтану на центральній площі;
- будівництво 2-х модульних котелень;
- утримання, поточний ремонт та реконструкція ліній, будівництво нових електромереж вуличного освітлення;
- забезпечення екологічно безпечного збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення відходів;
- будівництво, розширення та реконструкція споруд, придбання та впровадження установок, обладнання та машин для збору, транспортування, перероблення, знешкодження та складування побутових, сільськогосподарських і промислових відходів виробництва, відходів розчищення зелених насаджень;
- налагодження системи роздільного збору відходів;
- реконструкція полігону твердих побутових відходів;
- моніторинг переліку суб'єктів господарювання, які здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря без дозволу;

- проведення відповідних заходів щодо порушення законодавства у сфері охорони атмосферного повітря та з метою запобігання забруднення атмосферного повітря;
- розроблення програми державного моніторингу у галузі атмосферного повітря; впровадження заходів по скороченню викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря суб'єктами господарювання громади;
- будівництво/реконструкція очисних споруд, каналізаційних систем (у тому числі розроблення проектно-кошторисної документації);
- реконструкція каналізаційної насосної станцій №13, №15 (у т.ч. розроблення проектно-кошторисної документації).
- роботи, пов'язані з поліпшенням технічного стану та благоустрою водойм (у тому числі виготовлення проектно-кошторисної документації);
- створення нових та/або розширення меж існуючих об'єктів природно-заповідного фонду;
- виготовлення проектно-кошторисної документації зі встановлення в натурі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду (багатовікових дерев (дубів), розташованих на території громади);
- проведення інвентаризації зелених насаджень в межах громади;
- забезпечення доступу громадських організацій та окремих громадян до екологічної інформації залучення громадськості до процесу екологічної освіти, виховання, просвітницької діяльності.

Крім того, необхідна розробка схеми екомережі громади, що дасть можливість управляти екологічними ризиками, дозволить визначити господарську цінність територій з різними режимами використання а також відкриє можливість для інвестицій в органічне землеробство.

Серед трьох запропонованих альтернатив було визначено – Варіант 3. «Прагматична» альтернатива – формування умов для позитивної динаміки з темпами економічного росту значно на рівні або нижче загальноукраїнських, покращення якості життя населення за рахунок розвитку сервісних послуг, «екологізації» діяльності промислового сектору. Даний варіант дозволяє створити позитивну динаміку у економічному розвитку громади, з одночасно оптимальним навантаженням на навколишнє природне середовище.

На виконання вимог Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» (далі - Закон), який встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоди довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів, рекомендовано визначати оцінку впливу на довкілля від об'єктів підприємницької діяльності, визначени даним Законом, які підлягають такій оцінці (проведення ОВД).

Вплив на довкілля – будь-які наслідки планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідки для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідки для об'єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів.

Проведення ОВД майбутньої господарської та іншої діяльності на довкілля сприяє ухваленню екологічно грамотного управлінського рішення про реалізацію наміченої господарської і іншої діяльності за допомогою визначення можливих несприятливих дій оцінки екологічних наслідків, обліку громадської думки, розробки заходів зі зменшення і запобігання дій.

Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України запроваджено роботу Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля (далі – Реєстр), а Постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 1026 затверджено Порядок передачі

документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля.

Крім того, одним із дієвих шляхів вирішення екологічних проблем є ефективне планування природоохоронних заходів та раціональне використання видатків бюджетів усіх рівнів.

Стратегічна екологічна оцінка не завершується після формування звіту, а продовжується у вигляді моніторингу змін стану довкілля, здоров'я населення, та умов життєдіяльності населення. Мета проведення моніторингу - вперш за все виявляти зміни, які мають місце в процесі впровадження документу державного планування.

Виявлення негативного впливу повинно супроводжуватись впровадженням пом'якшуючих заходів з чітким додержанням норм чинного законодавства.

Реалізація Програми ймовірно має призвести до покращення життя та стану здоров'я населення. Впровадження деяких заходів ймовірно матиме непрямий позитивний вплив на здоров'я населення, зокрема вирішення питань щодо управління відходами, реконструкції та будівництва мереж водопостачання, які спрямовані на покращення стану вод; збереження та розширення зелених насаджень, ремонту доріг; покращення якості медичних послуг, просування здорового способу життя серед населення, розширення мережі медичних закладів тощо.

Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватись під час реалізації документу державного планування, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Враховуючи географічне положення громади та локальний рівень документу планування, транскордонні наслідки від виконання Програми не передбачаються.

12. СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.200 № 1602-III;
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій» від 09.07.2022 № 2389-IX;
4. Постанова КМУ «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» від 26.04.2003 № 621;
5. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20.03. 2018 № 2354-VIII;
6. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про внесення змін до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» від 18.07.2019 № 260;
7. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування» від 10 серпня 2018 року № 296;
8. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 грудня 2018 року № 465 „Зміни до Методичних рекомендацій із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування“;
9. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 08.08.2020 року № 695 (зі змінами);
10. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року та операційного плану її реалізації у 2022 – 2024 роках, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 № 1777-р;
11. Стратегія розвитку Черкаської області на період 2021-2027 роки (рішення Черкаської обласної ради від 11.09.2020 № 38-9/VII);

12. Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;
13. План заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р;
14. Водна стратегія України на період до 2050 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134;
15. Операційний план заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 р. № 483-р;
16. Стратегія зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;
17. План заходів з реалізації Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 № 1567-р.;
18. Закон України «Про управління відходами» від 20.06.2022 № 2320-IX;
19. Екологічний паспорт Черкаської області за 2024 рік;
20. Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Черкаської області у 2024 році;
21. Обласна програма охорони навколишнього природного середовища на 2021 – 2027 роки;
22. Програми охорони навколишнього природного середовища м. Сміла на 2025-2027 роки.